

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5451/20

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערערת: Gan Hadar Corporation

נגד

המשיב: האופוטרופוס הכללי – משרד המשפטים

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
מיום 12.5.2020 בנע"ד 11332-10-13 שניתן על ידי כבוד
השופטת הלית סילש

תאריך הישיבה: ז' בתמוז התשפ"א (17.06.2021)

בשם המערערת: עו"ד אורי שורק; עו"ד צפריר סלומון
בשם המשיב: עו"ד הילה שלום

פסק-דין

השופט ע' גרוסקופף:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז בלוד (כב' השופטת הלית סילש) בנע"ד 11332-10-13 מיום 12.5.2020, במסגרתו נדחתה בקשת המערערת לביטול צו ניהול אשר ניתן לנכסיה בהתאם להוראת סעיף 6 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978.

רקע והשתלשלות העניינים

1. המערערת היא חברת פרטית אשר התאגדה במדינת ניו-יורק שבארצות הברית בשלהי שנות ה-20 של המאה הקודמת, ונרשמה כחברה זרה אצל רשם החברות בישראל בשנת 1931 (להלן: המערערת או החברה). מייסדה של החברה היה ד"ר מאיר רוזוב – יהודי אמריקאי אשר חלם להקים התיישבות חקלאית של יהודים אמריקאים בארץ ישראל (להלן: רוזוב). לטובת הגשמת חזונו, בשנת 1932 הקים רוזוב ארבע חברות נוספות, ואלו פעלו יחד עם המערערת כקבוצה (להלן: החברות האחיות; ויחד עם המערערת, יכוננו: הקבוצה). במהלך שנות פעילותה, רכשה המערערת זכויות בעלות בנכסי מקרקעין בישראל, אשר נרשמו על שמה במרשם המקרקעין, ובכלל זאת בחלקות 8, 26, 27, 28 ו-49 בגוש 3706; חלקות 26, 27, 87, 89, 109, 110, 111, 114, 116, 118, ו-120 בגוש 3708; וחלקות 6, 103, 104, 106, 145, 146, 149, 151, 152, 155, 156, 157 ו-173 בגוש 3709 (להלן: נכסי המקרקעין). זאת ועוד, ביום 20.10.1936 נחתם הסכם בין המערערת לבין מספר אנשים פרטיים, במסגרתו נכתב כי החברה הוקמה לשם רכישת אדמות ב"פלשתינה" ופיתוחן לטובת בעלי המניות עד שיניבו פרי, וכי האדמות כבר הניבו פירות. משכך, נקבע כי יש לחלק את כל האדמות שבבעלות החברה בין החברים (כאשר לא ברור אם מדובר על בעלי המניות של החברה או על קבוצה אחרת של בעלי זכויות) באופן יחסי לסכומים שהשקיע כל אחד מהם בשש השנים הקודמות, וכי החברה תנפיק שטרי מכר נפרדים לכל חבר בהתאם לחלקו היחסי. יוער כי במסגרת ההליך קמא לא הוצג כל רישום מסודר של בעלי המניות בחברה לאורך השנים, וספק אם קיים רישום כאמור.

2. בשנות ה-50 של המאה הקודמת הופסקה ככל הנראה פעילותה של החברה, וביום 15.12.1956 היא נמחקה ממרשם החברות בארצות הברית עקב אי-תשלום מסים. אף על פי כן, ממסמכים שהוצגו במסגרת ההליך קמא, עולה כי בחודש ספטמבר 1959 העבירה החברה, באמצעות מיופת הכוח שלה בישראל באותה העת – גב' רוז (יעלה) יעקובי (להלן: יעקובי), חלק מנכסי המקרקעין שהיו בבעלותה לעשרות מבין מייסדי החברה ובעלי מניותיה, ללא תמורה. יוער כי על רקע האמור, על אף שבאותן שנים ננקטו פעולות למחיקת החברה מהרישום גם בישראל, בסופו של יום הוחלט שלא למוחקה, וזאת משהתברר כי רשומים על שמה נכסים רבים, ובשים לב לטענת נציגייה דאז, לפיה הם פועלים להעברת רישום הבעלות בהם על שם הרוכשים הפרטיים.

בהמשך, ובמשך עשרות שנים, לא התנהלה כל פעילות בחברה (ובשנת 2006 היא נגרעה גם ממרשם החברות בישראל).

3. החל משנות ה-90 ואילך החלו להתנהל הליכים משפטיים שונים ביחס לחברה, הן בארצות הברית והן בישראל, בין היתר ביחס לנכסי המקרקעין שנותרו רשומים על שמה. בתוך כך, ביום 28.2.2000 הוגשה לבית המשפט בארצות הברית בקשה למינוי כונס לנכסי החברה. בקשה זו הוגשה על ידי חברת סידברן אסטייטס בע"מ (Sidbern Estates, Inc. להלן: סידברן), אשר טענה כי היא בעלת מניות בחברה. במסגרת הבקשה, נתבקש גם סעד הצהרתי לפיו סידברן מחזיקה ב-33.5% ממניות החברה. יוער כי, על פי הנטען, מלוא מניותיה של סידברן מוחזקות (בשרשור) על ידי עו"ד גדעון הר-נוי, באמצעות חברת קריית נווה יצחק בע"מ (להלן: הר-נוי ו-חברת נווה יצחק, בהתאמה). בדיון שהתקיים ביום 31.7.2000 נעתר בית המשפט האמריקאי לבקשה, ומינה את עו"ד ארנולד ג. רוס לכונס הנכסים של החברה, ואת עו"ד זאב הרטבי כנציגו של עו"ד רוס בישראל (להלן: עו"ד רוס ו-עו"ד הרטבי, בהתאמה). כחלק מתפקידו, הוסמך עו"ד רוס לכנס את נכסי החברה בישראל, לברר ולקבוע מי הם בעלי המניות של החברה, ולחלק את רכושה בין בעלי המניות או חליפיהם. כמו כן, במסגרת אותו דיון ציין בית המשפט האמריקאי כי על פי המידע שהוצג בפניו, שליש ממניות החברה מוחזק על ידי חברה ניו-יורקית שמנהליה ישראלים (כאשר ככל הנראה הכוונה לסידברן), ומלבדה ישנם שמונה בעלי מניות נוספים אשר נפטרו בינתיים, אך מיוצגים לכאורה על ידי יורשיהם או חליפיהם.

4. במסגרת הליכי הכינוס האמורים, נתן בית המשפט האמריקאי ביום 7.9.2000 צו המתיר לעו"ד רוס למכור חלק מנכסי המקרקעין שבבעלות המערערת בישראל. בעקבות זאת, פנה עו"ד הרטבי לרשם המקרקעין בישראל בבקשה לאישור עסקה בנכסים, ואולם בקשתו סורבה, הואיל והיא לא נתמכה באישור מאת בית המשפט המוסמך בישראל. על כן, הגיש עו"ד הרטבי, בשם החברה, תביעה בדרך של המרצת פתיחה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו נגד רשם המקרקעין (להלן: המרצת הפתיחה). זאת, בבקשה למתן פסק דין המצהיר כי החלטות בית המשפט האמריקאי מאפשרות לחברה למכור את נכסי המקרקעין שבבעלותה. בהמשך, הגיש עו"ד הרטבי בקשה להגשת תצהיר נוסף לתמיכה בהמרצת הפתיחה, במסגרתו התבקש צירוף תצהירו של מר תמיר פרידמן (להלן: פרידמן), בטענה כי האחרון הוא בעל הזכויות בכ-26.66% ממניות החברה, וכי תצהירו יוסיף פרטים נוספים לעניין זהותם של בעלי המניות בחברה. במסגרת התצהיר האמור, טען פרידמן כי הוא "בעל זכויות במניות

[החברה], הן מכח ירושה והן מכח מתנה", ואולם נמנע מלציין את שיעור הזכויות בהן הוא מחזיק לשיטתו. כן נטען במסגרת התצהיר כי המסמכים המוכיחים את זכויותיו במניות נמסרו לעו"ד רוס.

יוער כי באישור בית המשפט הצטרף גם האפוטרופוס הכללי (הוא המשיב בערעור דנן. להלן: האפוטרופוס) כמשיב להמרצת הפתיחה, וזאת בשל חשד כי נכסי החברה, כולם או מקצתם, הם בגדר "נכס עזוב" כהגדרתו בסעיף 1 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978 (להלן: חוק האפוטרופוס הכללי).

5. ביום 25.2.2003 נתן בית המשפט המחוזי פסק דין הדוחה את המרצת הפתיחה, וזאת משהגיע למסקנה כי החלטות בית המשפט האמריקאי הן החלטות חפציות כלפי כולי עלמא ("in rem", וזאת להבדיל מהחלטות "in personam" המטילות חיובים אישיים), אשר אינן ניתנות לאכיפה בישראל. כן נקבע בפסק הדין כי הסמכות לקביעת זכויות קנייניות ביחס לנכסים המצויים בישראל מסורה לבית המשפט בישראל, וכי בית המשפט לא יקבע את זהות בעלי הזכויות קודם שיוודא כי הדיון בזכויות הובא כנדרש לידיעת כל מי שזכויותיו עלולות להיפגע מן ההחלטה (ה"פ (מחוזי תל אביב-יפו) 1621/00 גן הדר קורפוריישן חברה זרה מחוקה הרשומה בארץ נ' רשם המקרקעין רחובות (25.2.2003), כב' השופטת צפורה ברון (להלן: פסק הדין בה"פ 1621/00)).

6. ביני לביני, ביום 24.6.2002 פנה האפוטרופוס לעו"ד רוס בטענה כי למיטב ידיעתו החברה רכשה קרקעות עבור אנשים פרטיים, וכי ניתן להניח שחלק מרוכשי הקרקעות או מבעלי המניות של החברה אינם ידועים. משכך, טען האפוטרופוס כי חלק מרוכשי החברה הוא בבחינת "נכס עזוב", כהגדרתו בסעיף 1 לחוק האפוטרופוס הכללי. לצד האמור, ביקש האפוטרופוס מעו"ד רוס להמציא לו את רשימת בעלי המניות של החברה. ביום 8.7.2002 השיב עו"ד רוס לאפוטרופוס כי הואיל והחברה התאגדה במדינת ניו-יורק שבארצות הברית, לבית המשפט בניו-יורק נתונה הסמכות בכל הנוגע לרכושה ולענייניה, לרבות הסמכות להכריע לגבי זהותם של בעלי המניות. עוד הובהר כי חלק מתפקידו ככונס הנכסים של החברה, הוסמך עו"ד רוס לקבוע את היקף הנכסים המצויים בבעלותה והטענות לבעלות בהם, לשמור ולהגן על הנכסים, וכן למכור או לסחור בהם במהלך העסקים הרגיל. בנוסף, הדגיש עו"ד רוס כי על פי החוק בניו-יורק, אין למערערת כל רכוש הנחשב כעזוב; וכי אם וכאשר יהיו נכסים לחלוקה לבעלי המניות, ויהיו בעלי מניות שמיקומם או זהותם אינם ידועים, הרי שאז יטופל חלקם של בעלי מניות אלו בהתאם לחוק במדינת ניו-יורק. לעניין זה, הבהיר עו"ד רוס

כי נכון לשלב הנוכחי החקירה טרם הושלמה, ולכן אין רשימה מאושרת של בעלי מניות ולא ניתן לקבוע כי ישנם בעלי מניות לא ידועים. עו"ד הרטבי השיב אף הוא לפניית האפוטרופוס ביום 30.6.2002, ובמסגרת תשובתו טען כי רכוש המערערת אינו עזוב, שכן החברה קיימת ומטפלת ברכושה באמצעות כונס הנכסים שמונה לה. כן צוין כי לכל היותר לא ניתן לאתר חלק מבעלי המניות של החברה, כך שרק מניות אלו עשויות להיחשב כ"עזובות", וקיים ספק רב אם זכות הטיפול במניות "עזובות" מעין אלו של חברה אמריקאית, נתון בידי הגורמים בישראל.

7. נשוב לרצף הדברים. עקב פסק הדין בה"פ 1621/00, ביום 28.2.2003 הגיש הר-נוי בקשה לבית המשפט האמריקאי, במסגרתה ביקש, בין היתר, כי עו"ד רוס יגיש דו"ח לגבי בעלי המניות שאותרו על ידו, ורשימה עדכנית של בעלי המניות בחברה. כן התבקש מינוי חוקר לאיתור בעלי המניות שטרם אותרו, יורשיהם או חליפיהם. במסגרת הבקשה, צוין כי ביום 5.12.2001 הגיש עו"ד אדם ב. קאופמן (אשר ככל הנראה שימש בשלב מסוים כעורך דינה של סידברן. להלן: עו"ד קאופמן) לעו"ד רוס רשימה של בעלי המניות הידועים של החברה, המבוססת על מחקר שביצע (להלן: רשימת קאופמן). ברשימה נמנו: סידברן (כיורשת של סידני וברנרד דוידסון), נעמי צוקרמן (כיורשת של ברוך צוקרמן), לאאדן יעקובי (כיורש של אליהו יעקובי), הר-נוי (כיורש של אליאס גינסברג), ופרידמן (כיורש של קרל ומרי רובינס ושל הרווי קיבלסון) (להלן: רובינס ו-קיבלסון, בהתאמה)). בנוסף, צוין כי ישנם שני בעלי מניות נוספים אשר לא אותרו יורשיהם: ארוין מיכלין ולואיס רוקוף. הר-נוי הדגיש כי אישור רשימת בעלי המניות של החברה דרוש על מנת שניתן יהיה לקבל את אישור הגורמים הרלוונטיים בישראל לביצוע עסקאות בנכסי המקרקעין. בתגובה לבקשה, הבהיר עו"ד רוס כי נכון לאותו מועד אף אחד מבעלי המניות של החברה לא זוהה באופן וודאי, וציין כי פנה במספר הזדמנויות לסידברן כדי שתממן את כינוס נכסי החברה ואת ביצועה של חקירה ביחס לזהות בעלי המניות, אך זו סירבה. ביום 31.3.2003 הגיש עו"ד רוס דו"ח ביניים במסגרתו ציין פעם נוספת כי אף אחד מבעלי המניות לא זוהה בוודאות. כן צוין כי ממילא אין טעם בזיהוי בעלי המניות בטרם יושג הון לחלוקה, וכי צעדים לזיהוי כאמור יחלו ברגע שיהיה הון לחלוקה. בדיון שהתקיים בבית המשפט האמריקאי ביום 2.4.2003, הורה בית המשפט לעו"ד רוס להשלים את רשימת בעלי המניות של החברה, וכן למנות חוקר לאיתור בעלי המניות, בכפוף להשגת מימון. בדיון נוסף שהתקיים ביום 15.12.2003, הדגיש בית המשפט האמריקאי כי ישנה חשיבות לזיהוי ואיתור בעלי המניות בחברה הואיל והם, כלל הנראה, זכאים לקבל חלק מהנכסים שנותרו בבעלות החברה.

8. ביום 5.1.2004, עקב בקשתו של עו"ד רוס להתפטר מתפקידו, מונה עו"ד סול רודס להחליפו ככונס הנכסים של החברה (להלן: עו"ד רודס). ביום 29.4.2004 ניתנה החלטת בית המשפט האמריקאי המסמיכה את עו"ד רודס לבצע כל פעולה שדירקטוריון או נשיא החברה היו מוסמכים לעשות כדי למכור חלק מנכסי המקרקעין של החברה בישראל. בהמשך, ביום 10.9.2004 הגיש עו"ד רודס בקשה לבית המשפט האמריקאי לאשר רשימת בעלי מניות של החברה משנת 1958, אשר לשיטתו מציגה נאמנה את מצב הזכויות בחברה (להלן: רשימת בעלי המניות משנת 1958). בהקשר זה, ציין עו"ד רודס כי כל בעלי המניות הפרטיים המופיעים ברשימה האמורה הלכו לעולמם, ולכן נדרש לאתר את יורשיהם; וכי בעלת המניות התאגידית – סידברן, עודנה קיימת והיא שיזמה את הליכי הכינוס. במסגרת בקשתו, ציין עו"ד רודס כי היעדרה של רשימת בעלי המניות של החברה מסכל את האפשרות לייצר הון, וזאת נוכח סירובו של רשם המקרקעין בישראל לאשר רישום עסקאות בנכסי המקרקעין אלא אם תוצג רשימה כאמור, ובשים לב לפסק הדין בה"פ 1621/00. עו"ד רודס הוסיף לעניין זה כי ההון האמור דרוש לו כדי לשכור את שירותיו של חוקר אשר יאתר את יורשיהם של בעלי המניות המנוחים, וכי לאחר שתבוצע חקירה, הוא יוכל להביא לפני בית המשפט את רשימת בעלי המניות העדכנית ובכך להביא את הליכי הכינוס לכדי סיום. אשר על כן, ביקש עו"ד רודס לאשר את רשימת בעלי המניות משנת 1958, ולקבוע לפיה כי בעלי המניות בחברה הם סידברן ויורשי הפרטים המנויים ברשימה.

9. ביום 15.9.2004 נתן בית המשפט האמריקאי החלטה לפיה נמסר לו כי סידברן היא בעלת מניות בחברה, וכי מלבדה בעלי המניות הידועים האחרונים של החברה נכון ליום 12.6.1958 הם 8 אנשים פרטיים: אליאס גינסברג, הרווי קיבלסון, ארוין מיכלין, לואיס רוקוף, קארל רובינס, אברהם שניידר, אליהו יעקבי וברוך צוקרמן. כן נקבע כי עו"ד רודס יבצע חקירה לגבי מקום הימצאותם של יורשיהם של בעלי המניות.

הערה: במסגרת ההליך קמא הוגשה לבית המשפט המחוזי "רשימת חברים" שנערכה על ידי רו"ח דניאל גרוסמן ביום 12.6.1958 (להלן: גרוסמן ו-רשימת גרוסמן, בהתאמה). לרשימה צורף תצהירו של גרוסמן, בו צוין כי מתוקף תפקידו כרואה חשבון ומנהל החשבונות של קבוצת החברים במעוררת ובחברות האחיות שנוצרו לאחר מכן, הוא שמר רשומות של החברים והקבוצות השונות משנת 1929 ועד למועד מתן התצהיר (12.6.1958), ועל בסיסן הכין "רשימת חברים" אשר השתתפו בהתיישבות ושילמו לרוזוב עבור רכישת הקרקעות. ברשימה האמורה מפורטים שמותיהם של 41 חברים,

הכתובת הידועה של כל אחד מהם, מספר הדונמים שרכש והסכום ששולם על ידו. כן ציין גרוסמן בתצהירו כי בעוד שחבריה "המקוריים" של המערערת שילמו סך של 65 דולר לדונם, חברי הקבוצות המאוחרות שילמו סך של 50 דולר לדונם (יוער כי עיון ב"רשימת החברים" עצמה מלמד כי תשעת החברים הראשונים שילמו לכאורה 65 דולר לדונם, בעוד שיתר החברים שילמו 50 דולר לדונם). לבסוף, ציין גרוסמן כי המידע האמור מסופק כבסיס להנפקת שטרי חוב לחברים השונים. בית המשפט קמא ציין בפסק דינו כי ייתכן שרשימת גרוסמן ורשימת בעלי המניות משנת 1958 חד הן (פסקה 69 לפסק הדין קמא). כשלעצמי, נדמה כי לאור הזהות בין התאריך שמופיע על הרשימה לבין התאריך שצוין בהחלטת בית המשפט האמריקאי מיום 15.9.2004 ביחס למועד הכנת הרשימה שהוגשה לו, כמו גם בין שמות תשעת החברים הראשונים שמופיעים ברשימת גרוסמן לבין שמות בעלי המניות שהזכיר בית המשפט האמריקאי בהחלטתו האמורה, ניתן בהחלט להניח שמדובר באותה רשימה.

10. בחלוף כ-7 שנים, ביום 3.11.2011, שלח עו"ד רודס מכתב לפרידמן, במסגרתו אישר כי בהתאם למידע שהועבר אליו הוא בעל מניות בחברה (מכוח בעלותם של שלושה מבעלי המניות שהופיעו ברשימת בעלי המניות משנת 1958 – הזוג רובינס וקיבלסון), ואולם עדיין נותר להכריע מהו מספר המניות שלו ומה שיעור אחזקותיו מתוך סך ההון המוקצה של החברה. יוער כי מפסק דינו של בית המשפט קמא עולה כי המסמכים שהיוו בסיס לאמור במכתב זה לא הוצגו, וכי לא ידוע על קיומם של הליכים כלשהם שהתקיימו בין השנים 2004-2011 מהם הסיק עו"ד רודס את הדברים האמורים במכתב.

11. בהמשך, ונוכח בקשתו של עו"ד רודס להתפטר מתפקידו ככונס נכסי החברה, ביום 14.5.2013 הורה בית המשפט האמריקאי על ביטול הליכי הכינוס, ועל השבת החברה לבעלי מניותיה (להלן: ההחלטה על ביטול הליכי הכינוס). במסגרת החלטתו זו, ציין בית המשפט כי כונס הנכסים דיווח לו שבעלי המניות הידועים של החברה הם סידברן, פרידמן ועזבון נחום פינקל ז"ל (להלן: פינקל). כן צוין כי פרידמן הפקיד 25,000 דולר לצורך תשלום שכרו של עו"ד רודס, וכי יש להעביר לו סכום זה. בסוף ההחלטה, הורה בית המשפט האמריקאי על השבת החברה לבעלי המניות, וזאת ללא ציון שמותיהם. יוער כי מעיון בהחלטה עולה כי רשימת שלושת בעלי המניות האמורים הופיעה תחילה בסמוך להוראה האמורה המשיבה את החברה לבעלי מניותיה (וזאת ככל הנראה בהתאם לנוסח שהועבר לבית המשפט על ידי עו"ד רודס), ואולם רשימה

זו נמחקה על ידי בית המשפט בחתמו על ההחלטה. לאחר מתן החלטה זו, ביום 19.6.2013 בוטלה מחיקת החברה ממרשם החברות בארצות הברית.

12. על רקע אירועים אלו, ביום 3.10.2013 הגיש האפוטרופוס לבית המשפט המחוזי בקשה למתן צו ניהול לנכסי החברה, בהתאם לסעיף 6 לחוק האפוטרופוס הכללי (להלן: הבקשה למתן צו ניהול). בבקשתו, טען האפוטרופוס כי מדובר בחברה אשר לא הייתה פעילה משך שנים רבות, וכי בשנים האחרונות החלו גורמים שונים לנסות ולממש את נכסיה, תוך שהם מסתמכים על הליכים משפטיים שננקטו בארצות הברית – הליכים אשר טיבם והגורמים העומדים מאחוריהם אינם ברורים. האפוטרופוס הפנה בבקשתו להליכים המשפטיים השונים שהתקיימו בישראל בעניינה של החברה, ובפרט לתמיהות הרבות שהועלו במסגרתם ביחס לסמכותם וכשירותם של הגורמים השונים אשר התיימרו לפעול בשם החברה ולנסות לממש את נכסיה. עוד ציין האפוטרופוס כי בתיק החברה במשרדי רשם החברות אומנם אותרה רשימת בעלי המניות משנת 1958, ואולם לא ברור האם בעלי מניות אלו הם הזכאים להירשם כבעלי הזכויות בנכסי המקרקעין, או שמא נכסים אלו או חלק מהם נמכרו לאנשים פרטיים. על כך הוסיף האפוטרופוס כי לא קיים מידע מספק לאיתור בעלי המניות או חליפיהם. על כן, ובשים לב לחוסר הבהירות שקיים הן ביחס לשאלת הבעלות האמתית בנכסים הרשומים על שם החברה הן ביחס לזהות בעלי המניות של החברה – סבר האפוטרופוס כי יש לראות בנכסי המקרקעין כנכסים אשר לא נמצא מי שרשאי ומסוגל לנהוג בהם מנהג בעלים, ובהתאם להורות על מתן צו לניהולם, לפי סעיף 6 לחוק האפוטרופוס הכללי. ביום 6.10.2013 נעתר בית המשפט (כב' השופטת ריקי שמולביץ) לבקשה, והורה על מתן צו לניהול הנכסים (להלן: צו הניהול).

13. מספר חודשים לאחר שניתן צו הניהול, החל דין ודברים בין האפוטרופוס לבין פרידמן – אשר ביקש להביא לביטול הצו ולשחרור נכסי המקרקעין הרשומים על שם החברה. בתוך כך, ביום 12.1.2015 הגיש בא כוחו של פרידמן בשם החברה בקשה לשחרור נכסי המקרקעין מניהול האפוטרופוס, אליה צורפו מסמכים שונים, לרבות החלטת החברה על מינוי פרידמן כמנכ"ל וכמורשה חתימה מיום 10.2.2014; העתק אישור אפוסטיל המאמת את החלטת החברה על מינוי מנכ"ל; מסמך מטעם מזכירות המדינה בניו-יורק המאשר כי החברה חיה; נסח החברה מאת מחלקת התאגידיים האמריקאית המעיד כי החברה חיה ופרידמן משמש כמנכ"ל שלה; ועוד. ביום 5.2.2015 נענה פרידמן על ידי האפוטרופוס כי לצורך המשך הטיפול בבקשה, נדרש הוא להמציא מסמכים נוספים, וביניהם מסמכים המפרטים את הליך מינויו למנכ"ל

החברה, לרבות שמות חברי הדירקטוריון אשר מינו אותו למנכ"ל, ושמות בעלי המניות אשר בחרו את חברי הדירקטוריון. ביום 2.3.2015 השיב בא כוחו של פרידמן כי המסמכים המבוקשים קשורים לענייניה הפרטיים והפנימיים של החברה, ולא ברור מהו מקור סמכותו של האפוטרופוס לדרוש את המצאתם. לעניין זה, צוין כי המערערת היא חברה פרטית המאוגדת כדין בהתאם לחוקי מדינת ניו-יורק, ולכן האפוטרופוס כלל אינו מוסמך לדרוש מידע הנוגע לענייניה הפנימיים ביחס לבעלי המניות והדירקטורים. כן צוין כי מדובר בחברה פעילה וכשרה בארצות הברית, וכך גם הייתה במועד מתן צו הניהול, ולכן מלכתחילה כלל לא היה מקום לקבוע כי נכסיה עזובים. חרף עמדה זו, צורף לתשובה אישור מיום 1.2.2015, שניתן על ידי עורך דין לורנס א. קירש (להלן: קירש), אשר הוצג כיועץ המשפטי של החברה, בו צוין כי בעלי המניות הנוכחיים של החברה הם סידברן, פרידמן ומר ג'רלד פנובקה (שעל פי הנטען הוא יורשו של פינקל. להלן: פנובקה). אישור זה לא לווה במסמכים או בהסברים כלשהם באשר לרקע שהוביל לקביעה זו. ביום 8.3.2015 נשלח מענה מטעם האפוטרופוס בו צוין כי הוא מוסמך לפעול מכוח צו הניהול שניתן לו, וכי על פי החוק עליו לנהל את הנכסים עד שיתייצב אדם שיוכיח להנחת דעתו שהוא רשאי לקבלם. עוד נכתב כי המסמכים הנוספים שנתבקשו לא צורפו, וכי הם הכרחיים לצורך בדיקת זכאותו של פרידמן לשחרור הנכסים. משכך, הובהר כי הטיפול בבקשה ימשיך רק לאחר המצאת המסמכים האמורים.

14. בהמשך לחילופי דברים אלו, ביום 2.4.2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בקשה להורות על ביטול צו הניהול שניתן לנכסי המקרקעין (להלן: הבקשה לביטול צו הניהול או בקשת הביטול). הבקשה הוגשה על ידי פרידמן בשמה של החברה, ולתמיכה בה צורף תצהירו של פרידמן, מתוקף מעמדו הלכאורי כבעל מניות, מנכ"ל ומורשה חתימה בחברה. במסגרת הבקשה, נטען כי צו הניהול ניתן ללא הליכי חקירה ודרישה ראויים, ותוך הצגת עובדות מוטעות לבית המשפט. כך למשל, נטען כי האפוטרופוס הציג לפני בית המשפט מצג מטעה כאילו מדובר בחברה מחוקה אשר נכסיה עזובים, בעוד שבפועל מדובר בחברה פעילה אשר מונו לה מנכ"ל ומורשה חתימה (פרידמן) המוסמך לנהל את ענייניה בארץ. כן צוין כי די בכך שהמערערת היא חברה פעילה המאוגדת כדין, ומהווה אישיות משפטית נפרדת ועצמאית הרשאית להחזיק במקרקעין, כדי לקבוע כי נכסיה אינם בגדר נכסים עזובים, וכלל לא היה מקום להידרש לשאלת זהות בעלי מניותיה ומנהליה. עוד נטען בבקשת הביטול כי בצעדים בהם נקט האפוטרופוס לא היה כדי לשמור באופן מיטבי על נכסי החברה.

15. בטרם אפנה לתיאור ההליך בבית המשפט קמא, ולמען תהיה התמונה שלמה, אדרש בקצרה לאחדים מן ההליכים שהתקיימו לאורך השנים בישראל, ונוגעים לעניינה של החברה:

(-) עת"מ (מחוזי ת"א) 2056/99 חב' קריית נווה יצחק בע"מ נ' הועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז מרכז (14.10.1999) – באותו עניין נידונה עתירה מנהלית שהגישה חברת נווה יצחק ביחס להחלטת הוועדה המחוזית לתכנון ובניה, אשר סירבה להכיר בזכויותיה של המערערת בחלקות מקרקעין מסוימות. כדי לבסס את זכות עמידתה, טענה חברת נווה יצחק כי היא בעלת השליטה בחברת סידברן, אשר מחזיקה בתורה בחלק ממניות המערערת. בית המשפט המחוזי (כב' השופטת דרורה פלפל) דחה את העתירה על הסף, וזאת בין היתר משנמצא כי חברת נווה יצחק לא הוכיחה כנדרש את זכויותיה בחברת סידברן, ואף לא הוכיחה את זכויותיה של סידברן ביחס למערערת.

(-) ע"א (מחוזי ת"א) 1053/04 גן הדר קורפורייטן נ' הממונה על המרשם (28.6.2005) – שם נידון ערעורה של המערערת על החלטת הממונה על המרשם, אשר דחתה את בקשתה לרישום הערת אזהרה ולרישום עסקת מכר בשניים מנכסי המקרקעין הרשומים על שמה, וזאת על יסוד הסכם מכר שנחתם על ידי עו"ד רוס. בית המשפט (כב' השופטת שרה דותן) דחה את הערעור, בקובעו כי לצורך הוכחת כשרותו של עו"ד רוס להתקשר בעסקאות בשם המערערת, נדרשת החלטת בית המשפט האמריקאי המסמיכה אותו; ואולם נוכח פסק הדין בה"פ 1621/00 לא ניתן להסתמך על החלטה זו ולפעול על פיה. כן צוין כי על הסכם המכר חתם הר-נוי בשמה של החברה הרוכשת, אך מעמדו וסמכותו לחתום בשמה לא הובהרו. בקשה להארכת מועד להגשת ערעור על פסק דין זה נדחתה, תוך שנקבע כי הואיל וישנו פסק דין חלוט שקבע כי החלטת בית המשפט האמריקאי המסמיכה את עו"ד רוס לשמש ככונס נכסים לצורך מכירת נכסי המקרקעין בישראל אינה אכיפה, ממילא אין כל בסיס לראות בעו"ד רוס כשלוח של החברה לביצוע עסקת המכר (בש"א 226/06 גן הדר קורפורייטן חבר זרה פעילה נ' הממונה על המרשם (6.6.2006), כב' הרשמת שושנה ליבוביץ (להלן: בש"א 226/06)).

(-) ה"פ (מחוזי תל אביב-יפו) 10564/99 עזבון המנוח איסקולסקי ז"ל נ' גן הדר קורפוריישן (1.8.2006) – באותו עניין נידונה טענת התובע דשם לבעלותו בשתי חלקות מקרקעין הרשומות על שם החברה. טענה זו התבססה על כך שהחלקות נרכשו לכאורה על ידי החברה עבור בני משפחתו של המנוח (אשר עזבונו הוא התובע), והוחזקו על ידה בנאמנות עבורם. בית המשפט (כב' השופט עמירם בנימיני) דחה את התביעה בקובעו, בין היתר, כי התובע לא הצליח להוכיח את זכויותיו הנטענות בחלקות האמורות. ערעור שהגיש התובע על פסק הדין נדחה ביום 4.5.2008, תוך שנקבע כי התובע לא הרים את הנטל להוכיח את בעלותו הנטענת בחלקות. אשר לטענת הנאמנות, הובהר כי כדי לבססה היה על התובע להוכיח הן את זיקתו לחלקות, והן את הטענה שהחברה אכן החזיקה בהן בנאמנות. משנמצא כי התובע כלל לא הוכיח קיומה של זיקה כאמור, קבע בית המשפט כי ממילא לא נחצה הסף המאפשר לדון בשאלה האם החברה אכן החזיקה בחלקות בנאמנות (ע"א 8496/06 עזבון המנוח איסקולסקי ז"ל נ' גן-הדר קורפוריישן אינק (גן הדר קורפורציה) (4.5.2008) (להלן: ע"א 8496/06)).

(-) ת"א (שלום ראשל"צ) 2506/05 גן הדר קורפוריישן – חברה זרה נ' קרן קיימת לישראל בע"מ (13.11.2006) (להלן: ת"א 2506/05) – בהליך זה נידונה תביעת המערערת, שהוגשה על ידי עו"ד רודס, לפירוק שיתוף ביחס לאחד מנכסי המקרקעין בהם יש לה זכויות. בית המשפט (כב' השופט איתן אורנשטיין) דחה את התביעה, בציינו כי בשים לב לפסק הדין בה"פ 1621/00, אשר מהווה מעשה בית דין, לא ניתן להכיר בסמכותו של עו"ד רודס לפעול בנכסי המקרקעין של החברה, וזאת בשל אופיין החפצי ("in rem") של החלטות בית המשפט האמריקאי שהסמיכו אותו לעשות כן. בשולי הדברים, ציין בית המשפט כי "גורם שאינו ידוע... מנסה לרכוש אחיזה בנכס מקרקעין בישראל שנרכש על ידי קבוצת יהודים מניו-יורק בתחילת המאה הקודמת מתוך מטרה ציונית. העובדה שהרכישה נעשתה באמצעות תאגיד, אינה מאפשרת עקיפת הבעלים של התאגיד, או צאצאיהם". לכך הוסיף בית המשפט כי חששו גדל הואיל וכונס הנכסים, המתיימר לפעול בשם החברה, סירב לפרט את זהות בעלי המניות. ערעור שהוגש לבית המשפט המחוזי על פסק דין זה, נמחק בהסכמת הצדדים ביום 11.2.2009 (ע"א (מחוזי מרכז) 4079-08-07 גן הדר קורפוריישן בע"מ נ' קרן קיימת לישראל).

(-) ה"פ (מחוזי י-ם) 7264/08 אגודה שיתופית "גני הדר" כפר שיתופי בע"מ נ' גדעון הר נוי (13.5.2010) – שם נידונה בקשה למתן סעד הצהרתי לפיו הר-נוי אינו דירקטור בחברה, ואינו רשאי לפעול בשמה או מטעמה. בית המשפט (כב' השופט אהרן פרקש) קיבל את הבקשה, בקובעו כי מינויו הלכאורי של הר-נוי כדירקטור לא נעשה כדין. לעניין זה, ציין בית המשפט כי מינוי הר-נוי לדירקטור לא נעשה באמצעות האסיפה הכללית השנתית כנדרש, וכי למעשה כלל לא ידוע מי הם בעלי המניות של החברה נכון לאותו מועד. בית המשפט הוסיף כי על פי טענתו של הר-נוי, מינויו נעשה לכאורה על ידי כונס הנכסים שמונה לחברה בהחלטת בית המשפט האמריקאי – הוא עו"ד רודס. ואולם, בשים לב לפסק הדין בה"פ 1621/00, נקבע כי ההחלטה על מינוי עו"ד רודס ככונס נכסי החברה נעדרת תוקף בישראל, ומשכך נשמט גם הבסיס לתוקפו של מינוי הר-נוי כדירקטור בחברה. כן נקבע כי עיון בהודעה שהגיש הר-נוי לרשם החברות, המעידה כביכול על מינויו כדירקטור, מעלה ספק בדבר אמיתותה; וכי גם ההליכים הקודמים שהתקיימו בעניינה של החברה בישראל מחזקים את המסקנה כי מעמדו של הר-נוי בה אינו ברור כלל ועיקר.

ההליך לפני בית המשפט קמא

16. במסגרת ההליך בבית המשפט קמא, הגישו הצדדים ראיות שונות לתמיכה בטענותיהם. בתוך כך, הוגשו שתי חוות דעת מומחה: האחת – חוות דעתה של עו"ד טלי רוזן מטעם המערערת, אשר בחנה את הסטטוס של החברה בארצות הברית ואת מצב הזכויות בה (להלן: עו"ד רוזן ו-חו"ד רוזן, בהתאמה). בחו"ד רוזן נמצא כי "החברה חיה וקיימת, וכשירה – כישות משפטית – להחזיק בנכסים"; וכי במסגרת הליכי הכינוס אכן הוצגה רשימת בעלי מניות שגובשה על ידי כונס הנכסים, אף אם זו לא כללה את שיעור האחזקות של כל אחד מהם (כאשר על פי הנטען שיעור האחזקות הוא עניין פנימי של החברה).

השנייה – חוות דעתו של עו"ד אלכסנדר באו מטעם האפוטרופוס, אשר דנה בהליכים המשפטיים והמנהליים שהתקיימו בעניינה של החברה בארצות הברית, וכן בחובותיהם של דירקטורים ונושאי משרה לפי דיני התאגידיים במדינת ניו-יורק (להלן: עו"ד באו ו-חו"ד באו, בהתאמה). מסקנת חו"ד באו הייתה כי במסגרת הליכי הכינוס שהתקיימו בארצות הברית לא נקבעה זהותם של כל בעלי המניות של החברה, וכל צווי בית המשפט האמריקאי שהונפקו במהלכם קובעים באופן חד משמעי כי עשויים להיות

בעלי מניות נוספים אשר יש לאתרם. כך גם, בסיום הליכי הכינוס לא אישר בית המשפט האמריקאי כי קיימת רשימה סגורה של בעלי המניות בחברה. משכך, נמצא כי קיים ספק של ממש האם לפרידמן יש סמכות לפעול בשם החברה ולעשות דיספוזיציה בנכסיה.

לצד חו"ד באו, הוגשה מטעם האפוטרופוס סקירה היסטורית על אודות החברה ונכסי המקרקעין שלה, אשר בוצעה ונערכה על ידי ד"ר נעמה פרוסטיג דרמן (להלן: הסקירה ההיסטורית). במסגרת הסקירה ההיסטורית, נמצא כי החברה הוקמה שלא למטרת עשיית רווח, אלא כדי ליצור התיישבות בארץ ישראל עבור חבריה ומשפחותיהם. כן צוין כי נכסי המקרקעין שרכשה החברה לא נועדו רק עבור החברה עצמה וחבריה, אלא נרכשו עבור כל הקבוצה – קרי, גם עבור החברות האחרות וחבריהן. זאת ועוד, נמצא כי נכסי המקרקעין שנותרו רשומים על שם החברה הם חלקות ציבוריות או פרטיות שלא הועברו לבעליהם בשל העדר ייפוי כוח או מסיבות אחרות, ואין מדובר בנכסים שנועדו לעשיית רווחים עבור החברה ובעלי מניותיה אלא בנכסים שנועדו לרווחת המתישבים.

17. מלבד זאת, הובאו במסגרת ההליך קמא מסמכים שונים הנוגעים לזהות בעלי המניות בחברה, ובכללם מסמכי ההתאגדות של החברה; פרוטוקול ישיבת בעלי מניות של החברה מיום 25.5.1931; הסכם מיום 20.10.1936 לעניין חלוקת נכסי המקרקעין שרכשה החברה; רשימת גרוסמן מיום 12.6.1958; רשימה שהכינה יעקובי בשנת 1959 עת טיפלה בהעברת נכסי מקרקעין הרשומים על שם החברה למייסדיה ובעלי מניותיה; תעודות מניה מקוריות על שם מרי רובינס (שנמצאו בחזקתו של פרידמן); ועוד.

פסק דינו של בית המשפט קמא

18. ביום 12.5.2020 נתן בית המשפט קמא פסק דין הדוחה את הבקשה לביטול צו הניהול (לעיל ולהלן: פסק הדין קמא). במסגרת פסק דינו המפורט, המחזיק לא פחות מ-40 עמודים, עמד בית המשפט קמא על ההשתלשלות העובדתית ארוכת השנים שקדמה להגשת הבקשה, לרבות הליכי הכינוס שהתקיימו בארצות הברית וההליכים השונים שהתקיימו בישראל, ופרש בהרחבה את טענות הצדדים. בבואו להכריע בבקשה, חילק בית המשפט את הדיון לשלוש סוגיות מרכזיות: זהות בעלי המניות בחברה; ההשלכות הנובעות מן הקושי לזהות את בעלי המניות בחברה; ושאלת קיומה של הצדקה לביטול צו הניהול נוכח הפגמים שנפלו, על פי הנטען, בדרך בה הושג.

19. אשר לסוגיית זהות בעלי המניות ונושאי המשרה בחברה, ציין בית המשפט קמא כי "רב הנעלם על הגלוי", והגיע למסקנה כי "לא ניתן, אף לא בקירוב, לקבוע כי ידועה זהותם של בעלי מניותיה של [החברה], או שיעור אחזקותיו של מי מהם במניות" (פסקה 48 לפסק הדין קמא. ההדגשה במקור). בנמקו מסקנה זו, סקר בית המשפט קמא באריכות את העדויות והראיות השונות שהובאו בפניו, השווה ביניהן, וניתח את האופן בו הן משפיעות – כל אחת בנפרד אך גם, ובמיוחד, בצירופן יחד – על היכולת לקבוע מי הם בעלי המניות של החברה. בתוך כך, התייחס בית המשפט קמא, בין היתר, לרשימת גרוסמן, בצינו כי לא ברור האם כל 41 הפרטים המנויים ברשימה אכן היו בעלי מניות בחברה, וזאת הן בשל המינוח בו בחר גרוסמן להשתמש בתיאור הפרטים ברשימה (חברים להבדיל מבעלי מניות), והן בשל היעדר האחידות בין החברים לעניין הסכום ששילמו עבור דונם קרקע. כן עמד בית המשפט קמא על ההבדלים הקיימים בין הפרטים המופיעים כבעלי מניות או כחברים במסמכים השונים. משם, עבר בית המשפט לדון בהליכי הכינוס שהתקיימו בארצות הברית ובהליכים שהתקיימו בעניינה של החברה בישראל, תוך שהתמקד ברלוונטיות של הליכים אלו לעניין היעדר היכולת לקבוע את זהות בעלי המניות ונושאי המשרה בחברה.

לאחר זאת, בחן בית המשפט קמא את טענת המערערת לעניין זהותם של בעלי המניות, אשר נסמכה על אישורו של קירש מיום 1.2.2015, ולפיה בעלי המניות הנוכחיים של החברה הם סידברן, פרידמן ופנובקה. לעניין זה, ציין בית המשפט כי אישורו של קירש לא לווה במסמכים רלוונטיים; וכי מעדותו של עו"ד באו עולה כי כאשר ניסה להבין מקירש על מה נסמכת קביעתו ביחס לזהות בעלי המניות, השיב לו האחרון כי נערך מחקר מקיף ומעמיק ביחס לכך, ואולם לא הציג כל מסמכים התומכים בקביעתו האמורה. עוד הדגיש בית המשפט כי קביעתו של קירש לעניין בעלי המניות אינה עולה בקנה אחד עם יתר המסמכים אשר הוגשו בהליך, כמו גם עם הצהרותיה של המערערת עצמה בהליכים משפטיים קודמים – אשר עשויים להעיד על קיומם של בעלי מניות נוספים. נוכח דברים אלו, הגיע בית המשפט קמא למסקנה כי לא ניתן לקבוע שרשימת שלושת בעלי המניות שהוצגו באישורו של קירש מהווה רשימה סגורה ומלאה של בעלי המניות, ולא מן הנמנע כי קיימים בעלי מניות נוספים אשר זהותם אינה ידועה בשלב זה.

משם, פנה בית המשפט קמא לדון באופן ספציפי בכל אחד משלושת בעלי המניות שנזכרו באישורו של קירש – דהיינו, סידברן, פרידמן ופנובקה – ומצא כי אף

לגביהם לא הוכח כי הם אכן בעלי מניות בחברה, או מה שיעור חלקן של כל אחד מהם במניות. כך, ביחס לפנובקה, צוין כי אומנם נטען שהוא יורשו של פינקל, ואולם לא הוצגו מסמכים כלשהם שיש בהם כדי לבסס את זכותו של פנובקה במניות החברה, לרבות צווי ירושה, תעודות מניה וכיוצא בזאת. יתרה מכך, בית המשפט קמא סבר כי אף ביחס לפינקל עצמו, כלל לא ברור אם אכן היה בעל מניות בחברה, ולמעשה מהסקירה ההיסטורית עולה לכאורה כי הוא היה חבר באחת מהחברות האחיות ולא במערכת עצמה. גם ביחס לפרידמן, מצא בית המשפט קמא כי בעלותו במניות החברה לא הוכחה. בהקשר זה, צוין כי אומנם עולה מהראיות כי פרידמן קשור בקשר משפחתי לבוריס הלפרין ז"ל, אשר היה פעיל מאוד בחברה ובעל קשר קרוב עם מי שכלל הנראה היו בעלי מניות בה – רובינס וקיבלסון, ואולם לא הוצגו צווי ירושה או אסמכתאות אחרות המלמדות כי זכויותיהם של אלו בחברה אכן הועברו בדרך כלשהי לידי של פרידמן. לעניין זה, ציין בית המשפט כי פרידמן הציג אומנם תעודות מניה מקוריות של מרי רובינס; וכן כי אביו של פרידמן העיד שמניותיהם של רובינס וקיבלסון בחברה הועברו אליו ואל אשתו בצירוף מכתב נלווה המאשר את עצם ההעברה. עם זאת, לא הוצגו כל ראיות באשר לאופן העברת המניות, ואף המכתב האמור לא צורף ולמעשה כלל לא נזכר בתצהירו של פרידמן. משכך, סבר בית המשפט כי קיים קושי של ממש להסתמך על כך לצורך ההכרעה בשאלת זהותו של הזכאי לאותן מניות, וזאת אף מבלי להידרש לשאלה האם העברת המניות בוצעה באופן חוקי. בדומה, גם באשר לסידברן מצא בית המשפט כי כלל לא הוכח שהיא אכן בעלת מניות בחברה – זאת, משלא הוצגו תעודות מניה של החברה הרשומות על שמה (ואף לא על שמם של מייסדיה הנטענים – סידיני וברנרד דוידסון, אשר היו ככל הנראה בעלי מניות בחברה), או כל מסמך אחר שיש בו ללמד על זכויותיה במניות. עוד הזכיר בית המשפט כי במסגרת הליכי הכינוס שהתקיימו בארצות הברית, ביקשה סידברן סעד הצהרתי לפיו היא מחזיקה ב-33% ממניות החברה, אך סעד זה מעולם לא ניתן. לצד דברים אלו, הדגיש בית המשפט כי לא הוצג כל מידע ביחס לשיעור אחזקותיהם הנטען של שלושה במניות החברה, ואף דומה כי במסגרת ההליכים השונים שהתנהלו בעניינה ניתנו הודעות והצהרות סותרות בהקשר זה. אשר על כן, קבע בית המשפט כי על אף שלא מן הנמנע כי שלושה אכן בעלי מניות בחברה, בעלותם ושיעור אחזקותיהם במניות לא הוכחו כנדרש.

20. בהמשך לקביעה זו, עבר בית המשפט קמא לדון בהשלכותיה ביחס לבקשה לביטול צו הניהול. ראשית, בית המשפט מצא כי בהתחשב במכלול הנסיבות לא ניתן לראות בפרידמן כמנכ"ל החברה או כמי שהוסמך לפעול בשמה לצורך הגשת בקשת הביטול וניהול ההליך. בנמקו מסקנה זו, דן בית המשפט במסמכים השונים שהוגשו

במסגרת ההליך לצורך הוכחת מעמדו של פרידמן בחברה, ומצא כי קיים קושי רב להסתמך עליהם. כך למשל, בית המשפט בחן את הצהרתו של עו"ד רודס מיום 11.2.2013, במסגרתה נמסר כי בישיבת דירקטוריון של החברה שהתקיימה באותו היום, הוחלט על מינויים של פרידמן ומר ג'ייקוב דויטש (אשר הקשר בינו לבין החברה איננו ברור. להלן: דויטש) כדירקטורים מקומיים הרשאים לפעול בשמה של החברה בישראל. ביחס להצהרה זו, קבע בית המשפט כי מאחר שמינויו של עו"ד רודס נבע מהחלטת בית המשפט האמריקאי, ובשים לב להחלטות ולפסקי הדין שניתנו במהלך השנים על ידי בתי המשפט בישראל ביחס להיעדר תוקפן של החלטות מעין אלו בישראל (בהם פסק הדין בה"פ 1621/00, פסק הדין בת"א 2506/05 וההחלטה בבש"א 226/06) – לא ניתן לראות בהצהרה זו כמאששת את דבר היותו של פרידמן מנכ"ל החברה או מי שמוסמך לפעול בשמה. כך בפרט בהתחשב בכך שפרוטוקול ישיבת הדירקטוריון שנזכרה בהצהרתו של עו"ד רודס לא צורף; וכי ההצהרה עצמה לא כללה פירוט של הדירקטורים אשר נכחו בישיבה והסבר ביחס לאופן בו מונו, ואף לא מידע ביחס לאופן בו כונסה הישיבה. כן דן בית המשפט בפרוטוקולים של אסיפות בעלי המניות של החברה שהתקיימו לכאורה בימים 15.8.2013 ו-7.11.2014, ואשר במסגרתם מונה פרידמן למנכ"ל החברה ודויטש למזכיר שלה. ביחס לפרוטוקולים אלו, ציין בית המשפט כי לא ברור כיצד זומנו אותן אסיפות בעלי המניות, מי נכח בהן וכיצד התקבלו ההחלטות. למעלה מכך, בית המשפט קמא הדגיש כי מאחר שזהות בעלי המניות של החברה אינה ידועה, כלל לא ברור כיצד ניתן היה לזמן או לקיים אסיפת בעלי מניות – וכפועל יוצא, גם לא ניתן לקבוע כי האסיפה התכנסה וקיבלה החלטות כדין. בית המשפט הוסיף והתייחס למסמכים של רשם החברות האמריקאי מהם עולה כי החברה פעילה וכי פרידמן משמש כמנכ"ל שלה, ואולם ציין כי מאחר שרשם החברות האמריקאי הוא גוף רישומי המסתמך על המידע שנמסר לו מהחברות השונות מבלי לבצע בדיקות לאימות המידע (כפי שעולה מחו"ד באו ומעדותה של עו"ד רוזן) – לא ניתן לייחס משמעות לאישורים המונפקים על ידו. נוכח דברים אלו, הגיע בית המשפט למסקנה כי לא ניתן לקבוע כי ההחלטה על מינויו של פרידמן התקבלה כדין, ולכן "לא הוכח כי התייצב מטעם [המערערת] אדם או גוף הרשאי לפעול בשמה ומטעמה" (פסקה 116 לפסק הדין קמא). בהתאם, קבע בית המשפט כי המערערת למעשה לא עתרה לקבלתו של סעד כלשהו, וכי במסקנה זו כשלעצמה יש כדי להביא לדחיית הבקשה.

21. שנית, בית המשפט מצא כי בהתחשב בנסיבות המקרה דנן, לאפוטרופוס ישנה סמכות לבחון את זהות בעלי המניות בחברה ואת דרך קבלת ההחלטות בה; ודחה את

הטענה לפיה משהזכויות בנכסי המקרקעין רשומות על שם החברה, יש לאפשר לה לנהוג בהם מנהג בעלים ולבטל את צו הניהול. לעניין זה, ציין בית המשפט ראשית כי מאחר שכלל לא הוכח שפרידמן רשאי לפעול מטעם החברה ולהגיש בשמה את בקשת הביטול, הרי שממילא לא ניתן לראות בהליך זה כהליך שיזמה החברה, כמי שמחזיקה לכאורה בזכויות הבעלות בנכסי המקרקעין. למעלה מכך, בית המשפט הדגיש כי לאור מטרותיו של חוק האפוטרופוס הכללי, על האפוטרופוס מוטלת חובה לנהוג בכל הנוגע ל"נכס עזוב" בזהירות ובנאמנות לטובת כלל בעליו. בענייננו, קבע בית המשפט כי הוכח בפניו באופן מובהק שכל פעילותה ומטרתה של החברה הוקדשו לרכישת קרקעות לטובת סיוע במאמצי ההתיישבות בישראל, ולהעברתן לאחר מכן לידי בעלי המניות – ובמילים אחרות, כי מדובר בחברת "גוש-חלקה" המהווה מעין תחנת מעבר של הזכויות במקרקעין לבעלי מניותיה. משכך, הוא סבר כי יש לראות את בעלי המניות של החברה כמי שמחזיקים בזכות, ולו עתידית, להירשם כבעליהם של נכסי המקרקעין שרשומים על שם החברה; ולקבוע בהתאם כי האפוטרופוס חב כלפיהם באותן חובות זהירות ונאמנות כאמור. בנסיבות אלו, קבע בית המשפט כי נוכח החסרים המהותיים הקיימים באשר לזהות בעלי המניות של החברה, אין מקום להתיר ליחיד זה או אחר, אף לו היה מוכח כי הוא בעל מניות בחברה בשיעור כלשהו, לפעול כרצונו בנכסיה, תוך התעלמות מאפשרות קיומם של בעלי מניות נוספים הזכאים לקבל לידיהם, בסופו של יום, את נכסי המקרקעין. בהתאם, נקבע כי קיימת הצדקה לאפשר לאפוטרופוס לבחון את זהות בעלי המניות, ואת דרך מינוים של האורגנים המוסמכים כביכול לפעול בשם החברה. כן נקבע כי בהעדרן של ראיות מספקות ביחס לזהות בעלי המניות ולחוקיות מינוים של האורגנים המוסמכים לפעול בשם החברה, אין מקום להורות על ביטול צו הניהול ועל שחרור נכסי המקרקעין לידי מי שטוען כי הוא פועל בשם החברה. לבסוף, הבהיר בית המשפט קמא כי לא נעלם מעיניו הקושי הטמון בקביעה לפיה על האפוטרופוס לבחון את זהותם של בעלי המניות של חברה או את דרך קבלת ההחלטות בה, קודם שתתקבל החלטה לשחרור הנכס – באשר קביעה מעין זו חותרת תחת האוטונומיה של התאגיד, בהיותו אישיות משפטית נפרדת, לנהל את ענייניו, ועלולה לשאת בצדה השלכות רוחב לא מבוטלות. בהקשר זה, הדגיש בית המשפט כי לשיטתו אין לקבוע כי בכל מקרה בו מדובר בתאגיד, יהיה על האפוטרופוס לבחון את זהות כל בעלי המניות בו ואת חוקיות מינוי האורגנים המוסמכים בו. ואולם, לצד זאת, סבר בית המשפט כי אין מקום שהאפוטרופוס יתעלם ממהותו וממטרתו של התאגיד הפרטני אשר עניינו נבחן, או מקיומן של ראיות המצביעות על חוסרים ופערי מידע משמעותיים ביחס לזהות בעלי המניות והאורגנים המוסמכים לפעול בשם החברה. בשולי הדברים, וכתמיכה במסקנותיו, עמד בית המשפט קמא על ההחלטות אשר התקבלו בהליכים

המשפטיים הקודמים שהתקיימו בעניינה של החברה בישראל (ואשר פורטו בפסקות 5 ו-15 לעיל), ומצא כי בכל אחת מהן, ולא כל שכן בהצטברותן יחד, יש כדי ללמד על החשיבות וההכרח בהשלמת התמונה העובדתית ביחס לזהות בעלי המניות של החברה, בטרם ישוחררו נכסי המקרקעין בחזרה לידיה.

22. בחלקו האחרון של פסק הדין, דן בית המשפט קמא בפגמים שנפלו, על פי הנטען, בהתנהלותו של האפוטרופוס במסגרת הבקשה למתן צו ניהול על נכסי המקרקעין. בפתח הדברים, ציין בית המשפט כי גם מקום בו נפלו כשלים באופן הגשת הבקשה למתן צו ניהול, יש לבחון האם די בפגמים אלו כדי להצדיק את ביטול צו הניהול. בהתאם, ולאחר שבחן את הפגמים הנטענים, מצא בית המשפט כי בין כה וכה אין בהם כדי להצדיק את ביטול צו הניהול ושחרור נכסי המקרקעין לידי החברה – וזאת משלא הוכח כי אלו הפועלים בשמה אכן הוסמכו כדין לעשות כן, ושעה שלא ברור האם כלל בעלי המניות הזכאים לממש את זכויותיהם בנכסי החברה מודעים לכך. לצד קביעה זו, מצא בית המשפט קמא מקום להבהיר כי בהתאם להוראות סעיף 9(א) לחוק האפוטרופוס הכללי, אכן מוטלת על האפוטרופוס החובה לבצע חקירה ובדיקה לאיתורם של בעלי הזכויות בנכסים עזובים שבניהולו.

לאורם של דברים אלו, דחה בית המשפט קמא את הבקשה לביטול צו הניהול, והורה כי זה ייוותר על כנו.

מכאן הערעור שלפנינו.

נימוקי הערעור

23. במסגרת הערעור, טוענת המערערת (או ליתר דיוק מי שמתיימר לפעול בשמה של המערערת) כי בפסק דינו של בית המשפט קמא נפלו פגמים מהותיים שיש בהם כדי להצדיק את קבלת הערעור ואת ביטולו של צו הניהול שהוטל על נכסי המקרקעין. בראש ובראשונה, נטען כי נכסי המקרקעין הרשומים על שם החברה אינם נכנסים בגדר אחת מן החלופות הקבועות בהגדרת "נכס עזוב" בסעיף 1 לחוק האפוטרופוס – לפיהן לא נמצא מי שרשאי ומסוגל לנהוג בנכס מנהג בעלים או שבעליו של הנכס אינו ידוע – ולכן מלכתחילה לא היה מקום להוציא לגביהם צו ניהול. כך, נטען תחילה כי אין מדובר בנכס אשר בעליו איננו ידוע, שכן אין מחלוקת כי המערערת היא הבעלים הישיר של נכסי המקרקעין. לעניין זה, נטען כי בית המשפט קמא שגה בקובעו כי מאחר

שמטרתה של המערערת הייתה להעביר את נכסי המקרקעין לבעלי המניות, יש לראות באחרונים כבעליהם. במישור העובדתי, נטען כי אין כל ראייה לכך שהמערערת אכן נועדה להעביר את נכסי המקרקעין לבעלי מניותיה, ואף ניתן להניח כי לו אכן זה היה המצב, ההעברות היו מבוצעות כבר לפני עשרות שנים, ולמצער היה תיעוד לדרישותיהם של בעלי המניות לקבל את הנכסים. במישור המשפטי, גורסת המערערת כי קביעה זו סותרת את עקרון האישיות המשפטית הנפרדת של התאגיד, ואף בית המשפט קמא עצמו הכיר בכך. כן נטען כי הפקעת זכויות ניהול נכסי המקרקעין מהמערערת פוגעת בעקיפין בזכויות הקניין של בעלי המניות, וזאת מאחר שאין הם יכולים לנהוג ולנהל את קניינם – קרי את החברה – כפי רצונם. עוד טוענת המערערת כי קביעתו של בית המשפט קמא לוקה גם ברמה המעשית, שכן היא צפויה להביא לכך שנכסי המקרקעין יופקעו בסופו של דבר לטובת אוצר המדינה, ובכך להרע את מצבם של כל בעלי המניות.

זאת ועוד, לטענת המערערת מדובר בנכסים אשר יש מי שרשאי ומסוגל לנהוג בהם מנהג בעלים – זאת, הואיל והמערערת היא חברה פעילה, שהתאגדה כדין בארצות הברית, וכשירה להחזיק ולנהל נכסים. בנסיבות אלו, נטען כי לא היה כל מקום שהאפוטרופוס, ובית המשפט קמא בעקבותיו, יביטו מבעד ל"מסך ההתאגדות" של החברה, בניסיון לברר האם יש מי שינהג במערערת עצמה, להבדיל מנכסי המקרקעין שבבעלותה, מנהג בעלים. לעניין זה, מדגישה המערערת כי אף אם בעלי המניות בתאגיד אינם ידועים, אין בכך כדי להביא למסקנה כי נכסי התאגיד הם בגדר "נכסים עזובים", אלא לכל היותר כי מניות התאגיד "עזובות" – ועניין אחרון זה ממילא מצוי תחת סמכותם של הגורמים הרלוונטיים בארצות הברית ולא של האפוטרופוס. לתמיכה בטענה זו, מציגה המערערת נימוקים שונים. בכלל זאת, נטען כי עקרון האישיות המשפטית הנפרדת של התאגיד מלמד כי נכסי התאגיד אינם נכסיהם של בעלי המניות אלא של התאגיד עצמו, בהיותו ישות כשירה להחזיק בזכויות ובחובות. משכך, הרי שקביעה לפיה נוכח היעדר היכולת לזהות את כל בעלי המניות של התאגיד ייחשבו נכסיו כ"עזובים" – אינה במקומה. אם בכך לא די, נטען כי מאחר שהחברה התאגדה בארצות הברית, הרי שזהות בעלי מניותיה ונושאי המשרה בה היא עניין לבית המשפט האמריקאי להכריע בו – ואכן, במסגרת הליכי הכינוס שהתקיימו בארצות הברית, הצליח כונס הנכסים לזהות שלושה בעלי מניות בחברה, ולאחר זאת בית המשפט האמריקאי שחרר אותו מתפקידו והשיב את החברה לבעלי המניות. על כן, נטען כי היה מקום לכבד את הכרעותיו של בית המשפט האמריקאי, ולהימנע מעריכת בירור חוזר

ביחס לזהות בעלי המניות וענייניה הפנימיים של החברה על ידי האפוטרופוס ובית המשפט בישראל.

24. לצד דברים אלו, גורסת המערערת כי בית המשפט קמא שגה בכך שהעניק משקל כה רב להליכים הקודמים שהתנהלו בישראל בעניינה של החברה, ולהחלטות שנתקבלו במסגרתם. זאת, הן מאחר שקיימים הבדלים משמעותיים בין הליכים אלו לבין ההליך דנן, והן מאחר שבחלק מן ההליכים הקודמים נפלו שגיאות. לעניין זה, נטען כי רובם המוחלט של ההליכים הקודמים עסקו בבקשות לפעול במישרין בנכסי המקרקעין הרשומים על שם המערערת, ולעומת זאת ההליך דנן עוסק אך בשאלת הותרת צו הניהול שהוצע על הנכסים על כנו. כן נטען כי בניגוד להליכים הקודמים, ההליך דנן התנהל לאחר ביטול מחיקתה של החברה מהמרשם בזמן היותה חברה פעילה; וניזום על ידי אדם שהוסמך על ידי בית המשפט האמריקאי לפעול בשמה (פרידמן). המערערת מקדישה התייחסות מיוחדת לפסק הדין בה"פ 1621/00, אותו ראה בית המשפט קמא כ"פסק הדין המרכזי" שניתן בעניינה של המערערת. בהקשר זה, נטען ראשית כי בפסק הדין האמור נפלה טעות, שכן על אף שצוין בפתחו כי המדובר בבקשה להצהיר שהחלטות בית המשפט האמריקאי מאפשרות למערערת למכור חלק מנכסי המקרקעין, בהמשך פסק הדין ציין בית המשפט כי להבנתו הבקשה הוגשה במטרה לאכוף את החלטות בית המשפט האמריקאי, והחליט לדחותה מהטעם שמדובר בהחלטות בעלות אופי חפצי ("in rem"). לשיטת המערערת, הואיל וקיים שוני של ממש בין הכרה בפסק דין זר לבין אכיפתו, נקלע בית המשפט לכלל טעות בקובעו כאמור. המערערת מוסיפה וטוענת כי בית המשפט באותו עניין אף שגה ביחס לאופיין החפצי של החלטות, שכן הסוגיה שהועמדה לפתחו נגעה לזכויותיו של כונס הנכסים לפעול בנכסיה של המערערת בישראל – אשר הן בעלות אופי גברא ("in personam") (וכך גם קבע בית המשפט האמריקאי בהחלטתו מיום 23.1.2011). מכל מקום, המערערת טוענת כי אף אם צדק בית המשפט ביחס לטיבן החפצי של החלטות, הרי שאין בכך כדי להשליך לענייננו, וזאת משני טעמים: האחד – בניגוד לפסק הדין בה"פ 1621/00 שעסק בזכות לבצע פעולות בנכסי המקרקעין, בענייננו נידונה סוגיית הזכויות בחברה, המצויה ממילא תחת סמכותו של בית המשפט האמריקאי; והשני – בשונה מפסק הדין בה"פ 1621/00 בו נידונה האפשרות לאכוף את החלטות בית המשפט האמריקאי, בהליך דנן בית המשפט לא מתבקש לאכוף את החלטות כי אם להכיר במערך הזכויות שנקבע במסגרתן. אשר על כן, סבורה המערערת כי שגה בית המשפט קמא בכך שייחס חשיבות כה רבה לפסק הדין בה"פ 1621/00.

25. לבסוף, לטענת המערערת שגה בית המשפט קמא עת לא ייחס משקל מספק לכשלים החמורים שנפלו בהתנהלותו של האפוטרופוס, ובכללם מחדלו לערוך הליכי חקירה ולפנות לעו"ד רודס כדי לברר מה מצבה המשפטית של החברה עובר להגשת הבקשה למתן צו ניהול; הימנעותו מלציין במסגרת הבקשה את עצם קיומם של הליכי הכינוס בארצות הברית; והתבססותו על נתונים שגויים ומטעים במסגרת הבקשה, כדוגמת היות החברה מחוקה. לשיטת המערערת, יש בכשלים אלו כדי להצדיק את דחיית עמדתו של האפוטרופוס על הסף, או למצער את היפוך נטל הראיה, כך שכל ספק יפעל לחובתו.

אשר על כן, מבקשת המערערת כי נקבל את הערעור ונורה על ביטול צו הניהול שהוצא על נכסי המקרקעין.

תגובת האפוטרופוס

26. האפוטרופוס מצדו סומך ידיו על פסק הדין קמא ועל נימוקיו, וטוען כי לא נפל בו כל פגם המצדיק את התערבות ערכאת הערעור. בנמקו את עמדתו, מעלה האפוטרופוס מספר טענות עיקריות: ראשית, נטען כי אומנם יש לחברה אישיות משפטית נפרדת מבעלי מניותיה, ואולם בהיותה אישיות משפטית ערטילאית, הפעלת כוחותיה וסמכויותיה מסורה לאורגנים שלה – בהיעדרם, אין היא יכולה לתפקד, וממילא גם לא לנהוג מנהג בעלים בנכסיה. בתוך כך, האורגן האולטימטיבי המייצג את החברה ושולט בכל יתר האורגנים הוא האסיפה הכללית של בעלי המניות, אשר לה גם הסמכות, בדרך כלל, למנות את חברי הדירקטוריון. משכך, גורס האפוטרופוס כי כדי לקבוע האם יש לחברה אורגנים אשר מונו כדין ומוסמכים לפעול בשמה, יש צורך לזהות בבירור מי הם בעלי המניות של החברה. בענייננו, מצא בית המשפט קמא כי זהות בעלי המניות של החברה כולם, לרבות פרידמן עצמו, כמו גם שיעור אחזקותיהם, אינם ידועים – המדובר בקביעה עובדתית המובילה למסקנה כי אין מי שינהג בחברה מנהג בעלים, ועל כן היא בגדר "נעדרת", והנכסים הרשומים על שמה בישראל הם בבחינת "נכסים עזובים". בהקשר זה, מבהיר האפוטרופוס כי בניגוד לנטען, בית המשפט קמא לא בחן את זהות בעלי המניות לצורך בחינת "עזיבותן" של מניות החברה, כי אם לטובת בחינת "עזיבותם" של הנכסים הרשומים על שמה. אשר למינויו הלכאורי של פרידמן כדירקטור וכמנכ"ל החברה, טוען האפוטרופוס כי מן המסמכים שהוגשו עולה שפרידמן הוא אשר שלט על המינוי שלו עצמו לתפקידים אלו, ללא כל מעורבות של בעלי המניות של החברה (אשר כאמור אינם ידועים); וכי המינוי בוצע

שלא בהתאם להוראות תקנון החברה והחוק בניו-יורק. בנסיבות אלו, טוען האפוטרופוס, צדק בית המשפט קמא בסירובו להכיר במינויו של פרידמן ובסמכותו לפעול בשם החברה, שכן אין לאפשר לפרידמן לבדו לפעול באופן בלעדי בחברה ולעשות בה ובנכסיה כבשלו, תוך נישולם ונטילת זכויותיהם של בעלי המניות. האפוטרופוס מוסיף ומציין כי אף אם נצא מנקודת הנחה שפרידמן הוא אכן בעל מניות בחברה, הרי שעדיין אין מקום לאפשר לו להיכנס בנעליה של החברה ולנהל אותה, שכן קיים חשש כבד שהוא יפעל לקידום האינטרסים הפרטיים שלו, ולא לטובת החברה וכלל בעלי מניותיה.

האפוטרופוס הדגיש לעניין זה כי קיימת חשיבות גדולה להליכים הקודמים שהתקיימו בעניינה של החברה בישראל, שכן אלו עסקו בניסיונותיהם של גורמים שונים לממש את נכסי המקרקעין ובשאלה האם הם מוסמכים לפעול בשם החברה. הליכים אלו, בדומה להליך דנן, נדחו מאחר שאותם גורמים לא הוכיחו כי הם האורגנים המוסמכים לפעול בשם החברה, כמו גם נוכח אי-הוודאות הקיימת ביחס לזהות בעלי המניות בחברה. אשר לפסק הדין בה"פ 1621/00, נטען כי מדובר בפסק דין חלוט שקבע כי לא ניתן לאכוף את החלטת בית המשפט האמריקאי המסמיכה את כונס הנכסים לפעול למכירת נכסי המקרקעין בישראל בהיותה החלטה בעלת אופי חפצי, ומשכך צדק בית המשפט קמא בקובעו כי לא ניתן להתבסס על החלטתו של כונס הנכסים למנות את פרידמן כנושא משרה בחברה. בהקשר זה, הדגיש האפוטרופוס כי אין ממש בטענות המערערת לפיהן מדובר בהחלטות בעלות אופי גברא, להבדיל מהחלטות חפציות, שכן ברור כי במתן סמכויות לכונס הנכסים אין כל הטלת חיוב אישי שניתן לאכפו, אלא מדובר בסמכויות התקפות כלפי כל. עוד נטען כי משבוטלו הליכי הכינוס והחברה הוחייתה, ממילא מינויו הנטען של פרידמן הוא לכאורה מכוח החלטת האורגנים המוסמכים בחברה ולא מכוח מינויו על ידי כונס הנכסים – בהתאם, הואיל וזהות בעלי המניות בחברה לא ידועה, ברי כי לא ניתן להכיר במינויו של פרידמן.

27. שנית, נטען כי בניגוד למצג שמציגה המערערת, שלושת בעלי המניות הנטענים – פרידמן, סידברן ופנובקה – כלל לא הוכרו על ידי הערכאות המשפטיות כבעלי מניות בחברה. כך, מציין האפוטרופוס כי בית המשפט קמא אומנם סבר כי קיימת אפשרות שהם אכן בעלי מניות בחברה, ואולם בסופו של דבר הגיע למסקנה כי זכויותיהם במניות לא הוכחו כנדרש. כך גם, בית המשפט האמריקאי מעולם לא הכיר בזהותם של שלושת בעלי המניות הנטענים, אלא כל שקבע הוא שהחברה תוחזר לבעלי מניותיה, מבלי לציין את שמותיהם. לא זו אף זו, האפוטרופוס מדגיש כי בית המשפט האמריקאי

אף ראה למחוק מהחלטתו מיום 14.5.2013 את שמותיהם של שלושת בעלי המניות שהוכרו על ידי עו"ד רודס, כך שברור כי הוא נמנע במכוון מלקבוע כי השלושה הם אכן בעלי מניות בחברה, ובאופן כללי נמנע מלטעת מסמרות ביחס לזהותם של בעלי המניות בחברה. משכך, גורס האפוטרופוס כי למעשה אין כל הכרעה של בית המשפט האמריקאי ביחס לזהות בעלי המניות אותה נדרש בית המשפט הישראלי לכבד, מלבד השבת החברה לכלל בעלי מניותיה. כן מוסיף האפוטרופוס כי גם במסגרת ההליך קמא לא הוכחה בעלותם הנטענת של השלושה במניות החברה. בהמשך לכך, מוסיף האפוטרופוס כי אף אם שלושת בעלי המניות הנטענים הם אכן בעלי מניות בחברה, יש יסוד להניח כי קיימים בעלי מניות נוספים אשר זהותם לא אותרה, וסבור כי לא ניתן לנשל בעלי מניות אלו מזכויותיהם הקנייניות ולהפקיען ללא הסמכה מפורשת בדין.

על רקע האמור, גורס האפוטרופוס כי אין ממש גם בטענת המערערת כי ברמה המעשית בעלי המניות הידועים של החברה – דהיינו, פרידמן, סידברן ופנובקה – צפויים להיפגע מקביעות פסק הדין קמא. זאת, בין היתר, בהתחשב בכך שכלל לא הוכח שהשלושה אכן בעלי מניות בחברה, ובשים לב לכך שפרידמן פועל לקבלת שליטה מלאה בחברה וספק אם בכוונתו לפעול לטובת כלל בעלי המניות.

28. שלישיית, האפוטרופוס עומד על כך שבניגוד לנטען, קיימת מחלוקת ביחס לבעלותה של המערערת בנכסי המקרקעין. כך, במישור העובדתי, נטען כי הוכח באופן מובהק שמטרת החברה הייתה להעביר את נכסי המקרקעין לידי בעלי מניותיה, וכי היא הייתה מעין תחנת מעבר של הזכויות בנכסים אלו. כמו כן, נטען כי מן הסיקרה ההיסטורית וממכלול המסמכים שאותרו עולה בבירור כי החברה לא נועדה למטרת עשיית רווח לבעלי המניות, אלא הוקמה אד הוק למטרת רכישת קרקעות לצורך התיישבות בישראל. לצד האמור, מוסיף האפוטרופוס כי קיימים מסמכים רבים המעידים על כך שנכסי המקרקעין הרשומים על שם החברה אינם שייכים לה, כי אם לכלל חברי הקבוצה. במישור המשפטי, נטען כי גם מבחינה מהותית נכסי המקרקעין הרשומים על שם החברה אינם שייכים לה, אלא היא מחזיקה בהם בנאמנות עבור חברה. לעניין זה, שב האפוטרופוס ומדגיש כי מדובר בחברה מיישבת שהוקמה כקבוצת רכישה, וכי מלכתחילה מטרתה הייתה להעביר את הקרקעות שתרכוש על שם הרוכשים הפרטיים, כאשר לאחר מכן אמורה הייתה להתפרק ולהימחק מהמרשם. זאת, בדומה למודל המוכר של חברות אחרות בעלות מטרה דומה אשר הוקמו באותה תקופה. אשר על כן, סבור האפוטרופוס כי טענת המערערת לפיה היא הבעלים של נכסי

המקרקעין לוקה בחוסר תום לב, ומועלת בניסיון לחמוק מחיובי החברה ולפעול באופן שמנוגד לתכליתה.

29. לבסוף, טוען האפוטרופוס כי צו הניהול על נכסי המקרקעין נתבקש וניתן לו כדין. לדידו, אין ממש בטענת המערערת כאילו הוא לא ערך חקירה על אודות החברה עובר להגשת הבקשה למתן צו ניהול, שכן במסגרת מעורבותו של האפוטרופוס בהליכים הקודמים שהתקיימו בישראל נאסף על ידו מידע רב ביחס לחברה, וכן נערכו על ידו בדיקות ובירורים נוספים לגביה. עוד מוסיף האפוטרופוס כי בניגוד לנטען, הוא לא הטעה את בית המשפט במסגרת הבקשה למתן צו מניעה ולא הסתיר ממנו דבר. בין כה וכה, טוען האפוטרופוס, אף אם היה עליו לבצע הליכי חקירה נוספים או שנפלו אי-דיוקים בבקשה למתן צו ניהול, הרי שבמסגרת ההליך קמא הוכח ממכלול הראיות בתיק כי ההצדקה לקיומו של צו הניהול בעינה עומדת, משפרידמן לא עמד בנטל להראות כי הוא הגורם המוסמך לפעול בשם החברה, ומשנקבע כי נכסי המקרקעין שייכים לבעלי המניות. משכך, ברי כי לא נפל פגם משמעותי בהתנהלות האפוטרופוס שיש בו כדי לגרור את ביטול צו הניהול מעיקרו.

ההליך לפני בית משפט זה

30. ביום 17.6.2021 התקיים דיון בערעור, במסגרתו נידונה בעיקר סוגיית היותה של החברה נאמנה על נכסי המקרקעין, משהוקמה מלכתחילה ככלי להעברת זכויות בקרקעות שנרכשו בישראל לאנשים פרטיים (להלן: סוגיית הנאמנות). על רקע זה, ובהתאם להחלטתנו מיום 27.7.2021, הגישו הצדדים השלמת טיעון ביחס לסוגיה זו. בתוך כך, טענה המערערת כי סוגיית הנאמנות לא עמדה במרכזו של ההליך קמא, ולא התבררה די צורכה. מכל מקום, נטען כי גם לגישת בית המשפט קמא לא קיימים נהנים אחרים בנכסי המקרקעין זולת בעלי המניות בחברה. לכך מוסיפה המערערת כי אף לו היה מוכח כי התקיימה נאמנות, הרי שלא התבררה שאלת הדין החל עליה. לבסוף, מפנה המערערת לפסק הדין שניתן בע"א 8496/06, וטוענת כי באותו עניין נקבע כי לא הוכח שהמערערת החזיקה במקרקעין בנאמנות, בין מפורשת ובין משתמעת. על רקע האמור, סבורה המערערת כי לא ניתן לקבוע כי היא שימשה כחברת נאמנות או כי היו לה נהנים אחרים זולת בעלי מניותיה; וכי בכל מקרה לא ניתן לקבוע כי יש להחיל לגביה את דיני הנאמנות הישראליים. לצד זאת, מבקשת המערערת כי ככל שיימצא כי בירור סוגיות אלו חיוני להכרעה בהליך, יוחזר הדיון לבית המשפט קמא לצורך בירורן.

31. האפוטרופוס מצדו מציין כי סוגיית הנאמנות היוותה חלק מהמחלוקת בין הצדדים במסגרת ההליך קמא והוכרעה על ידי בית המשפט. בתוך כך, נטען כי כבר במסגרת הבקשה למתן צו ניהול הבהיר האפוטרופוס כי קיים חשש ביחס לבעלות האמתית בנכסים הרשומים על שם החברה; וכי בתגובתו לבקשה לביטול צו הניהול טען כי החברה הוקמה ככל הנראה לשם רכישת קרקעות בישראל לטובת בעלי מניותיה. מלבד זאת, טוען האפוטרופוס כי הנסיבות העובדתיות שנפרשו במסגרת הסקירה ההיסטורית מצביעות אף הן על קיומה של נאמנות, והן שהובילו את בית המשפט קמא לדחות את הטענה כי החברה לבדה היא הבעלים של נכסי המקרקעין. אשר לשאלת הדין החל, נטען כי בירור שאלת קיומה של נאמנות דרושה, אף אם באופן אגבי, לצורך הכרעה בבקשה לשחרר את נכסי המקרקעין המצויים בישראל, וכי אין חולק כי הסמכות להכריע בנוגע למקרקעין המצויים בישראל היא של בית המשפט הישראלי. לבסוף, ביחס לע"א 8496/06, נטען כי שם דובר על שתי חלקות ספציפיות אשר לא הוכח כי נרכשו על ידי בני משפחתו של התובע באותו עניין, ועל כן כלל לא היה צורך להמשיך ולבחון האם החברה החזיקה בהן בנאמנות אם לאו. משכך, הרי שסוגיה זו מעולם לא הוכרעה. נוכח דברים אלו, גורס האפוטרופוס כי אין מקום להשיב את הדיון לבית המשפט קמא לטובת בירור סוגיית הנאמנות.

דיון והכרעה

32. עניינו של ההליך שלפנינו בבקשה לביטול צו הניהול על נכסי המקרקעין של החברה המצויים בישראל, אשר ניתן על ידי בית המשפט קמא ביום 6.10.2013. הצו הוצא לבקשת האפוטרופוס, מכוח סעיף 6(א) לחוק האפוטרופוס הכללי, שזה נוסחו:

6. (א) לפי בקשה של האפוטרופוס הכללי, של מעוניין או של היועץ המשפטי לממשלה, רשאי בית המשפט לצוות על האפוטרופוס הכללי לנהל נכס עזוב מסויים או את הנכסים העזובים של פלוני או של עזבונו.

33. בקשת הביטול והערעור על החלטתה בה הוגשו בשמה של החברה, על ידי פרידמן (באמצעות באי כוח שנשכרו על ידו), הטוען כי הוא משמש כמנכ"ל החברה, ועל כן מוסמך להגיש את ההליך מטעמה. יחד עם זאת, אין זה ברור כלל ועיקר כי פרידמן מורשה לפעול בשם החברה בכלל, ולנהל הליכים משפטיים בעבורה בפרט. ויובהר, פרידמן מבסס את מעמדו בחברה על החלטות שהתקבלו לטענתו על ידי שלושת בעלי המניות היחידים שלגרסתו יש כיום לחברה: סידברן, פרידמן ופנובקה.

ואולם, לא הוצגה לא לפנינו, ולא לפני בית המשפט קמא, קביעה שיפוטית כלשהי (לא של בית משפט בארצות הברית ולא של בית משפט בישראל) המלמדת כי אלה אכן בעלי המניות של החברה, וכי החלטות שהתקבלו על ידם מחייבות את החברה. כל שהוצג הוא ההחלטה על ביטול הליכי הכינוס, במסגרתה הורה אומנם בית המשפט האמריקאי על החזרת החברה לבעלי מניותיה ("...the receivership shall be deemed terminated and the control of the corporation shall be returned to the shareholders"), ואולם נמנע באופן מכוון מלהבהיר מיהם בעלי המניות הללו, וכיצד צריכים ענייניה של החברה להתנהל משהוחזרה לבעלי מניותיה. במצב דברים זה, וגם אם נניח לצורך הדיון כי כשמדובר בחברה שאלת המוסמכים לייצגה בהליכים משפטיים צריכה להיות מוכרעת לפי דיני החברות במקום התאגדותה (ובענייננו – דיני החברות במדינת ניו-יורק), ספק אם יש לפנינו בסיס לקבוע כי בקשת הביטול והערעור על ההחלטה בה אכן הוגשו כדין מטעם החברה.

34. על כל פנים, גם אם נניח לעניין זה כי באי כוח המערערת אכן מחזיקים בייפוי כוח לפעול מטעמה, וזאת בהתבסס על הצהרתם (הצהרה שיש לי חשש שיתכן כי ניתנה במקרה זה ללא בסיס מספיק, עניין שראוי כי באי הכוח יבחנו היטב בקשר לכל הליך משפטי שהם מנהלים או מתעתדים לנהל בשם החברה, על מנת שלא יבואו, חס וחלילה, לכדי ביצוע מעשה אסור) – הרי שעדיין דין הערעור להידחות לגופו. אבהיר בקצרה את הטעמים לכך, תוך שאניח, לצורך הדיון, כי בקשת הביטול והערעור אכן הוגשו כדין מטעם החברה, ולא על ידי גורמים שאינם מוסמכים לייצגה.

35. טענת המערערת היא שצו הניהול לנכסיה הוצא שלא כדין וללא עילה: שלא כדין – מאחר שמבחינה דיונית האפוטרופוס ביקש את הוצאת צו הניהול מבלי שקיים הליכי חקירה ודרישה ראויים, ותוך שהציג לפני בית המשפט עובדות מטעות; ללא עילה – מאחר שמבחינה מהותית נכסי המקרקעין הללו כלל אינם "נכס עזוב", שכן הם שייכים לחברה, וממילא לא היה מקום לתת צו ניהול ביחס אליהם.

36. ככל שהדברים נוגעים לטענות ביחס לנאותות ההליכים שקיים האפוטרופוס עובר להוצאת צו הניהול, סבורני שהדיון בהם התייתר, וזאת בשים לב לדיון המפורט שקיים בית המשפט קמא בעניין, במסגרתו נפרשו לפניו מכלול העובדות הידועות, וניתנה על ידו החלטה לגופם של דברים. נמקד איפוא מבטנו בטענה השנייה, המהותית, לפיה לא היה מקום לתת את צו הניהול מאחר שנכסי המקרקעין אינם בגדר "נכס עזוב", כהגדרתו בחוק האפוטרופוס הכללי.

37. סמכות בית המשפט להוציא צו ניהול מכוח סעיף 6(א) לחוק האפוטרופוס הכללי מוגבלת אך ורק ל"נכס עזוב". מונח זה מוגדר בסעיף 1 לחוק האפוטרופוס הכללי כדלהלן:

"נכס עזוב" – נכס שנתקיימו בו אלה:

- (1) לא נמצא מי שרשאי ומסוגל לנהוג בו מנהג בעלים או לנהלו, או שבעלו אינו ידוע;
- (2) הנכס נמצא בארץ, ובנכס של אזרח ישראלי, של תושב ישראל, או של תאגיד הרשום בישראל או שהוקם בה – גם נכס שנמצא בחוץ לארץ;

38. במקרה דנן, משמדובר בנכסי מקרקעין המצויים בישראל, בוודאי מתקיים התנאי השני בהגדרת "נכס עזוב", וממילא השאלה מתמקדת בהתקיימות התנאי הראשון – דהיינו, "לא נמצא מי שרשאי ומסוגל לנהוג בו מנהג בעלים או לנהלו, או שבעלו אינו ידוע".

39. טרם מתן מענה לשאלה זו, אבקש להבחין בין שתי מחלוקות שונות המתעוררות במקרה דנן:

המחלוקת הראשונה היא באיזה מעמד מחזיקה החברה בנכסי המקרקעין – האם כבעלים הן בדין והן ביושר, הרשאי לעשות בנכסים כרצונו (להלן: בעלים "מלא"), או כבעלים בדין אך לא ביושר, דהיינו כנאמן, הנדרש להחזיק או לפעול בנכסים אלה לטובת הנהנים (וראו סעיף 1 לחוק הנאמנות, התשל"ט-1979 (להלן: חוק הנאמנות)). לעניין היותו של הנאמן בעלים שבדין בנכס, ראו: ע"א 87/50 ליבמן נ' ליפשיץ, פ"ד ו 57, 87 (1952); ע"א 9225/01 זיימן נ' קומרן, פ"ד סב(1) 260, 295, פסקה 3 לחוות דעתו של הנשיא (בדימ') אהרן ברק (2006); ע"א 5955/09 כונס הנכסים נ' טאובר טוב, פ"ד סה(1) 532, 552 (2011) (להלן: המחלוקת לעניין טיב זכויות חברה). מחלוקת זו מתעוררת לאור הטענה, שיש לה סימוכין בראיות, לפיה נכסי המקרקעין נרכשו על ידי החברה בשעתו (דהיינו בימי המנדט הבריטי בארץ ישראל, בשנות השלושים של המאה העשרים) בעבור החברים (בעלי המניות, ויתכן שגם רוכשים אחרים), אשר פרטיהם מנויים, כך על פי הנטען, ברשימת גרוסמן (להלן: החברים). ויובהר כי מאחר שהעניין לא הוכרע על ידי בית המשפט קמא, ולא נטען כהלכה לפנינו, אציע כי נותר את שאלת זהותם של החברים, והיחס בינם לבין בעלי המניות בחברה, בצריך עיון).

המחלוקת השנייה היא האם החברה, במצבה כיום, היא בגדר מי שרשאי ומסוגל לנהוג בנכסי המקרקעין מנהג בעלים או לנהלם (להלן: המחלוקת לעניין מסוגלות החברה). מחלוקת זו מתעוררת לאור אי-הבהירות הקיימת ביחס לזהות בעלי המניות של החברה, והעדר החלטה שיפוטית מחייבת בישראל המכירה בזכותו של גורם זה או אחר לפעול בשם החברה בנכסי המקרקעין.

40. כמובהר, שתי המחלוקות מתעוררות בעניינה של החברה, ואולם לצורך מענה על השאלה הניצבת לפנינו – האם נכסי המקרקעין הם בגדר "נכס עזוב" – נדרש להכריע רק במחלוקת לעניין מסוגלות החברה, ואין צורך בפתרון המחלוקת לעניין טיב זכויות החברה. אבהיר עניין זה.

41. בהתאם לסעיף 1 לחוק האפוטרופוס הכללי, הגדרת נכס כ"נכס עזוב" מחייבת לקבוע כי מתקיימים לגביו אחד משני אלה: (1) בעליו אינו ידוע, או; (2) אין מי שרשאי ומסוגל לנהוג בו מנהג בעלים או לנהלו. לפיכך, אף אם נניח כי החברה היא אכן "הבעלים הידוע" של נכסי המקרקעין (הנחה אליה אדרש בקצרה בהמשך), הרי שעדיין נדרשים אנו להכריע האם היא רשאית ומסוגלת לפעול בנכסי המקרקעין, דהיינו לנהוג בהם מנהג בעלים או לנהלם. ככל שהחברה אינה מסוגלת לעשות כן, הרי שנכסי המקרקעין הם בגדר "נכס עזוב", וזאת בין אם החברה היא הבעלים "המלא" של נכסי המקרקעין (שאז רלוונטית החלופה של "מסוגל לנהוג בו מנהג בעלים") ובין אם החברה היא נאמן בלבד (שאז רלוונטית החלופה של "מסוגל... לנהלו"). מכאן שאין מנוס מלהכריע במחלוקת לעניין מסוגלות החברה לצורך קביעה האם נכסי המקרקעין הם בגדר "נכסים עזובים".

42. לעומת זאת, הכרעה בשאלת טיב הזכויות שיש לבעלים בנכס איננה דרושה לצורך הכרעה בשאלה האם עניין לנו ב"נכס עזוב", שכן תנאי ההגדרה שבסעיף 1 לחוק האפוטרופוס הכללי עשויים להתקיים או שלא להתקיים הן ביחס לבעלים "מלא" והן ביחס נאמן. כך, למשל, אם מתברר כי זהותו של הבעלים אבדה, הרי שבהתאם לאפשרות הראשונה המנויה בסעיף 1 לחוק האפוטרופוס הכללי, הנכס יסווג כ"נכס עזוב", וזאת בין אם מדובר בבעלים "מלא" ובין אם מדובר בנאמן (במקרה שמדובר בנאמן שזהותו אבדה נראה שניתן להגיש גם בקשה מכוח חוק הנאמנות, וזאת במתכונת של בקשה להחלפת הנאמן. ואולם, אין בכך כדי לגרוע מהעובדה שכל עוד לא נקבע נאמן חדש מכוח בקשה שכזו, יותר הנכס בגדר ב"נכס עזוב"). כך גם, ככל שנמצא כי אין הבעלים מסוגל לפעול בנכס, הרי שהוא יסווג כ"נכס עזוב", ללא תלות בטיב זכותו

של הבעלים בו (בעלים "מלא" או נאמן). מנגד, אם זהות הבעלים ידועה, ונמצא כי הוא רשאי ומסוגל לפעול בנכס, הרי שהנכס אינו "נכס עזוב", וזאת גם כשמדובר בבעלים "מלא", וגם כשמדובר בנאמן. הווה אומר – שאלת סיווגם של נכסי המקרקעין כ"נכסים אבודים" איננה מצריכה את בירור טיב זכויותיה של החברה בהם.

43. במאמר מוסגר, יובהר כי כאשר זהות הנאמן ידועה, ובאפשרותו לנהל את הנכס לטובת הנהנה, אין המדובר ב"נכס עזוב", וזאת גם אם זהות הנהנה איננה ידועה (השוו ואבחנו: ע"א 7508/03 כהן נ' מנהל מס שבח אזור המרכז, פ"ד נט(4) 39, 42-43 (2005)). קביעה של זהות נהנה שאיננה ידועה מבוצעת על פי הוראות חוק הנאמנות (וראו סעיפים 12(ג) ו-39 לחוק הנאמנות, לפיהם רשאי בית המשפט לתת הוראות בעניינים הנוגעים לנאמנות), והגם שהיא עלולה לעורר קשיים לא מבוטלים במקרים מסוימים, אין בה כדי להצדיק את המסקנה כי הנכס הפך ל"נכס עזוב".

44. בענייננו, הזכויות בנכסי המקרקעין בהם עסקינן רשומות על שם החברה במרשם המקרקעין, ולפיכך היא רשאית לכאורה לנהוג בהם מנהג בעלים, ככל שהיא מחזיקה בהם בעבור עצמה, או לנהלם, ככל שהיא מחזיקה בהם בעבור אחר. כמו כן, בהינתן שהחברה היא הבעלים שבדין של הנכס, הרי שלאחר ביטול מחיקתה בארצות הברית, מוכן אני להניח כי אין לומר ביחס לנכסי המקרקעין כי "בעליהם אינו ידוע", וזאת בין אם לחברה יש גם בעלות שביושר בנכסים אלו ובין אם לאו (דהיינו, בין אם מדובר במי שפועל כבעלים "מלא" ובין אם בנאמן). ועדיין, נותרת השאלה האם החברה היא כיום בגדר מי ש"מסוגל" לנהוג בנכסי המקרקעין מנהג בעלים או לנהלם. לשון אחר – תהא אשר תהא תשובתנו למחלוקת בדבר טיב זכויות החברה, על מנת להכריע בהליך שלפנינו, עלינו להידרש למחלוקת לעניין מסוגלות החברה.

45. בית המשפט קמא קבע כי לא הונחה לפניו תשתית ראייתית המלמדת כי החברה מסוגלת, לעת הזו, לנהוג בנכסי המקרקעין מנהג בעלים או לנהלם. בכך פסע בתלם חרוש, שכן קביעות דומות ניתנו בחמישה הליכים קודמים שגורמים כאלה ואחרים ניסו לנהל בשם החברה, כמפורט בפסקאות 5 ו-15 לעיל. למרות זאת – וככל הנראה לאור הטענה כי ההחלטה על ביטול הליכי הכינוס, שניתנה בשנת 2013 לאחר שנוהלו ההליכים האמורים, יש בה כדי להביא לשינוי המצב המשפטי בעניינה של החברה – לא עשה בית המשפט קמא את מלאכתו קלה, אלא בדק ודרש בפירוט ובדקדקנות בטיעוני הבאים בשם החברה. מסקנתו מבחינה זו הייתה כי "אין חדש תחת השמש",

וכאז כן עתה, התשתית שהונחה אינה מאפשרת לקבוע כי החברה נמצאת במצב בו היא מסוגלת לנהל את נכסי המקרקעין. אין לי אלא להצטרף למסקנה זו.

46. אין חולק כי החברה התנהלה, הן בארצות הברית והן בארץ, באמצעות גורמים שהיו מוסמכים לנהל את ענייניה עד לשנות ה-50 של המאה העשרים. לאחר מכן הופסקה פעילות החברה, והיא נמחקה ממרשם החברות של מדינת ניו-יורק. החייאת החברה בארצות הברית ביוני 2013, אף אם נקבלה כבת תוקף מבחינה נורמטיבית, עדיין לא נותנת מענה לשאלה מיהם בעלי מניותיה, ומיהם האורגנים המוסמכים לנהל את ענייניה. ודוק, מוכן אני להניח לצורך הדיון כי המדובר בשאלות עליהן יש לענות על פי הדין של מדינת ניו-יורק, כדין מקום ההתאגדות של החברה (זאת כמקובל על פי המסורת האנגלית, ובשונה מהמקובל במסורת הקונטיננטלית. ראו לעניין זה הגדרתה של "חברה" בסעיף 1 לחוק החברות, התשנ"ט-1999; סיליה וסרשטיין-פסברג, משפט בין-לאומי פרטי 1245-1250 (2013); גבריאל הלוי תורת מתקל הדינים כרך ב 377-381 (2014); תנ"ג (מרכז) 10-04-19646 מ. וילסון נ' אימאג'סט אינטרנדינול אן. וי. פסקאות 2.4-2.6 (15.5.2011) (השופט יעקב שיינמן); ת"א (מחוזי י-ם) 3414-09 GAINMORE LIMITED נ' גזונטהייט, פסקאות 53 ו-130 (28.2.2016) (השופט משה בר-עם); ת"צ (ת"א) 56722-05-16 דיגיטק אס אם טי אסמבליזם בע"מ נ' Domut, פסקה 42 (15.5.2017) (השופט רות רונן)). ואולם, המענה צריך להינתן באופן הזוכה להכרה על ידי הדין הישראלי, בין אם במסגרת החלטה שיפוטית ישראלית המכירה (במישרין או בעקיפין) בתוקפה של החלטה שנתנה בעניין זה ערכאה מוסמכת זרה לפי הכללים להכרה בפסק חוץ; בין אם במסגרת החלטה שיפוטית ישראלית הקובעת לגופה מיהם האורגנים המוסמכים של החברה על סמך מסד ראיות מספק (וזאת בהנחה שישראל היא הפורום הנאות למתן החלטה שכזו). לעת הזו, לא הונחה לפני בית המשפט לא כזו ולא כזו. ההחלטה הזרה הרלוונטית היחידה שהונחה לפנינו, ההחלטה על ביטול הליכי הכינוס, מורה כאמור על החזרת החברה לבעלי המניות, אך במפגיע אינה מבהירה מיהם בעלי המניות, ומיהם האורגנים המוסמכים לפעול בשם החברה. החלטה ישראלית הדנה בסוגיות אלה, בוודאי שלא ניתנה בעבר, וכפי שקבע בית המשפט קמא, אף בהליך דנן לא הוצג מצע ראייתי המאפשר מתן החלטה שכזו. כנגזר מכך, לא הונחה לפנינו כל תשתית המלמדת כי לחברה אורגנים מוסמכים היכולים לנהל את ענייניה. כל שהוגש הם מסמכים מכוחם מביקש פרידמן להרים את עצמו בשרוכי נעליו – לקבוע כי הוא האורגן המוסמך של החברה מכוח טענתו ותצהירו שלו עצמו כי הוא ועוד שניים נוספים (סידברן ופינקל) הם בעלי המניות היחידים בחברה. טענה זו אומנם הייתה מקובלת על עו"ד רודס, כונס הנכסים בארצות הברית אשר פעילותו

מומנה על ידי פרידמן, אך היא מעולם לא קיבלה גושפנקה שיפוטית, לא בארצות הברית ובוודאי שלא בארץ. פשיטא כי בהעדר אורגנים המסוגלים לנהל את ענייני החברה, אין היא יכולה לפעול בנכסי המקרקעין, לא כמנהג בעלים (בהנחה שהמקרקעין שייכים לה) ולא כמנהלת שלהם (בהנחה שהיא בעלים שבדין, אך לא ביושר – דהיינו, נאמן). מכאן, שמסקנת בית המשפט קמא לפיה יש לדחות את הבקשה לביטול צו הניהול, בדין יסודה.

47. ויובהר, גם אם ישתנה בעתיד מצב הדברים בעניין מסוגלות החברה, וימצא פתרון חוקי שיאפשר את הפעלתה מאותה עת ואילך בהתאם לדין הרלוונטי, ואשר יקבל ביטוי בהחלטה שיפוטית שתהיה בת תוקף בישראל – עדיין ניתן יהיה להעלות התנגדות לפעולת החברה בנכסי המקרקעין, לנוכח המחלוקת לעניין טיב זכויות החברה. כך, למשל, אם תבקש החברה למכור את הנכסים על מנת לממן את פעילותה, עשויה להתעורר השאלה האם מכירה זו אינה מהווה הפרה של חובותיה כנאמן על נכסי המקרקעין לטובת החברים. ההכרעה בשאלה זו, ככל שתגיע לפתחו של בית המשפט המוסמך בהליך מתאים, תדרוש הכרעה בשתי שאלות: ראשית, יהיה מקום לבחון באופן ממצה את הטענה כי כלל נכסי המקרקעין מוחזקים על ידה בנאמנות בעבור החברים (שאלה שטרם נטענה וממילא טרם הוכרעה. ויובהר, בע"א 8496/06 נבחנה השאלה האם הונחה תשתית ראייתית מספיקה לקבוע כי החברה החזיקה בנאמנות עבור אדם מסוים בשתי חלקות מסוימות, ונקבע כי הטוענים מכוחו של אותו אדם לא עמדו בנטל המוטל עליהם לעניין זה. בכך אין כדי להכריע בשאלה אם החברה מחזיקה בכלל נכסי המקרקעין כבעלים או בנאמנות לטובת החברים); שנית, בהנחה שיקבע כי מעמדה של החברה הוא כנאמן ביחס לנכסי המקרקעין, כולם או חלקם, יהיה מקום להכריע מיהם הנהנים, ומהו חלקו של כל אחד מהם בנכסי המקרקעין שהחברה מחזיקה בנאמנות (והשוו: ע"א 9143/18 נחלת יהודה בע"מ נ בודסקי (28.8.2020), בו אושרה קביעת בית המשפט המחוזי לפיה שתי חלקות שהיו רשומות על שם המערערת דשם במרשם המקרקעין הוחזקו בידיה בנאמנות בעבור מיסדה, מר יהושע חנקין ז"ל (הידוע בכינויו "גואל העמק"), ועל כן בעלי מניותיה נדרשים להעבירן ליורשיו, ואינם יכולים לעשות בהן כרכושם). דיון בשאלות אלה חורג ממסגרת ההליך הנוכחי.

48. לאור כל האמור, מסקנתי היא שדין הערעור שלפנינו להידחות, וכך אציע לחברי להורות. כן אציע לחייב את המערערת בהוצאות המשיב בסכום של 30,000 ש"ח.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ד' מין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ע' גרוסקופף.

ניתן היום, ה' בתמוז התשפ"ב (4.7.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט